

Αγοράστε **οικολογικά!**

Ένα εγχειρίδιο
για τις δημόσιες συμβάσεις
για περιβαλλοντικά θέματα

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Αγοράστε **οικολογικά!**

Ένα εγχειρίδιο
για τις δημόσιες συμβάσεις
για περιβαλλοντικά θέματα

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Σημαντική ανακοίνωση

Το εγχειρίδιο αυτό αποτελεί ενδεικτικό έγγραφο των υπηρεσιών της Επιτροπής και δεν είναι δυνατό να θεωρηθεί δεσμευτικό με οποιονδήποτε τρόπο για το όργανο αυτό. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι το εγχειρίδιο υπόκειται στην εξέλιξη της πρακτικής της Επιτροπής και στη νομολογία του Δικαστηρίου.

Η Άμεση Ευρώπη είναι μια υπηρεσία που σας βοηθά να βρείτε
απαντήσεις στα ερωτήματά σας για την Ευρωπαϊκή Ένωση

Αριθμός δωρεάν τηλεφωνικής κλήσης:

00 800 6 7 8 9 10 11

Περισσότερες πληροφορίες για την Ευρωπαϊκή Ένωση παρέχονται από το Internet μέσω του εξυπηρετητή Euroρα (<http://europa.eu.int>).

Βιβλιογραφικό δελτίο υπάρχει στο τέλος του τεύχους.

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2005

ISBN 92-894-8991-X

© Ευρωπαϊκές Κοινότητες, 2005
Επιτρέπεται η αναπαραγωγή με αναφορά της πηγής.

Printed in Belgium

ΤΥΠΩΜΕΝΟ ΣΕ ΧΑΡΤΙ ΛΕΥΚΑΣΜΕΝΟ ΧΩΡΙΣ ΧΛΩΡΙΟ

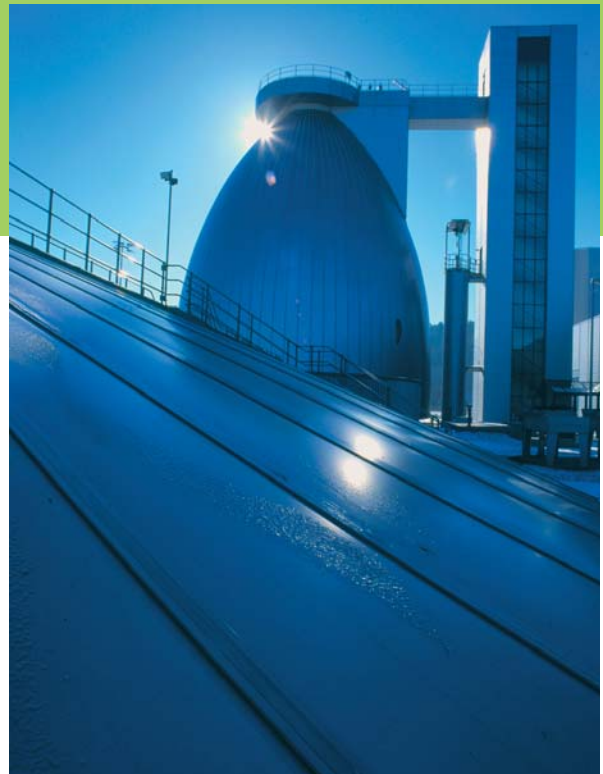
Περιεχόμενα

ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ: ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 — ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΩΝ ΑΓΟΡΩΝ.....	9
1.1. Αξιολόγηση των αναγκών για εκπαίδευση και διασφάλιση πρόσβασης σε περιβαλλοντικές πληροφορίες	9
1.2. Καθορισμός γενικών προτεραιοτήτων για να γίνουν οικολογικές οι συμβάσεις.....	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 — ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ.....	12
2.1. Εισαγωγή.....	12
2.2. Η φύση της διαδικασίας δημοσίων συμβάσεων	12
2.3. Τα διάφορα στάδια της διαδικασίας των συμβάσεων.....	13
2.4. Η σημασία αξιολόγησης των πραγματικών αναγκών.....	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 — ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ	14
3.1. Καθορισμός του αντικειμένου	14
3.2. Σύνταξη των τεχνικών προδιαγραφών	17
3.3. Οικολογικά σήματα	19
3.4. Αγορά συγκεκριμένων υλικών και συνυπολογισμός μεθόδων παραγωγής και επεξεργασίας.....	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 — ΕΠΙΛΟΓΗ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΩΝ, ΦΟΡΕΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Ή ΑΝΑΔΟΧΩΝ	27
4.1. Εισαγωγή.....	27
4.2. Κριτήρια αποκλεισμού	27
4.3. Τεχνική ικανότητα	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 — ΑΝΑΘΕΣΗ ΣΥΜΒΑΣΗΣ.....	32
5.1. Γενικοί κανόνες για την ανάθεση σύμβασης.....	32
5.2. Χρήση των κριτηρίων ανάθεσης.....	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 — ΟΡΟΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ	38
6.1. Κανόνες που διέπουν τους όρους συμβάσεων.....	38
6.2. Όροι εκτέλεσης συμβάσεων για την προμήθεια έργων ή υπηρεσιών.....	38
6.3. Όροι εκτέλεσης συμβάσεων για την προμήθεια αγαθών	39
6.4. Οι επιπτώσεις στις μεταφορές.....	39

Οικολογικές συμβάσεις: βασικά χαρακτηριστικά

Οι οικολογικές δημόσιες συμβάσεις αποτελούν μια σταδιακή διαδικασία. Τα στάδιά της είναι τα ακόλουθα.

- **Εξέταση των καταλληλότερων προϊόντων, υπηρεσιών ή έργων** με βάση τις επιπτώσεις στο περιβάλλον καθώς και άλλους παράγοντες, όπως τις πληροφορίες ως προς το τι υπάρχει στην αγορά, τις διαθέσιμες τεχνολογίες, το κόστος και την ενημέρωση (κεφάλαιο 1).
- **Προσδιορισμός των αναγκών σας και κατάλληλος τρόπος έκφρασής τους:** επιλέξτε έναν οικολογικό τίτλο για την ανακοίνωση της πολιτικής σας στον έξω κόσμο, διασφαλίζοντας βέλτιστη διαφάνεια για πιθανούς προμηθευτές ή φορείς παροχής υπηρεσιών και για τους πολίτες που εξυπηρετείτε (κεφάλαιο 2).
- **Καθορισμός σαφών και συγκεκριμένων τεχνικών προδιαγραφών,** χρησιμοποιώντας περιβαλλοντικές παραμέτρους όπου αυτό είναι δυνατό (συνθήκες αποδοχής/απόρριψης) (κεφάλαιο 3):
 - αναζήτηση παραδειγμάτων περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών σε βάσεις δεδομένων/οικολογικά σήματα
 - «βέλτιστες πρακτικές» από άλλες αναθέτουσες αρχές, χρήση δικτύου ως μέσου λήψης και διάδοσης πληροφοριών
 - πραγματοποίηση μιας ουσιαστικά λογικής «προσέγγισης υπολογισμού του κόστους ολόκληρου του κύκλου ζωής», αποτροπή μετάθεσης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από το ένα στάδιο του κύκλου ζωής σε άλλο
 - χρήση προδιαγραφών που βασίζονται στην εκτέλεση ή τη λειτουργία με σκοπό την ενθάρρυνση καινοτόμων οικολογικών προσφορών
 - εξέταση των περιβαλλοντικών επιδόσεων, όπως η χρήση πρώτης ύλης, αιφόροι μέθοδοι παραγωγής (όπου σχετίζονται με το τελικό προϊόν ή την υπηρεσία), ενεργειακή απόδοση, ανανεώσιμες ενεργειακές τεχνολογίες, εκπομπές, απόβλητα, «δυνατότητα ανακύκλωσης», επικίνδυνα χημικά κ.λπ.
 - αν δεν είστε σίγουροι για την ύπαρξη, τιμή ή ποιότητα των οικολογικών προϊόντων ή υπηρεσιών, ζητήστε εναλλακτικές οικολογικές λύσεις.

© Εργαστήριο Κινητήρι

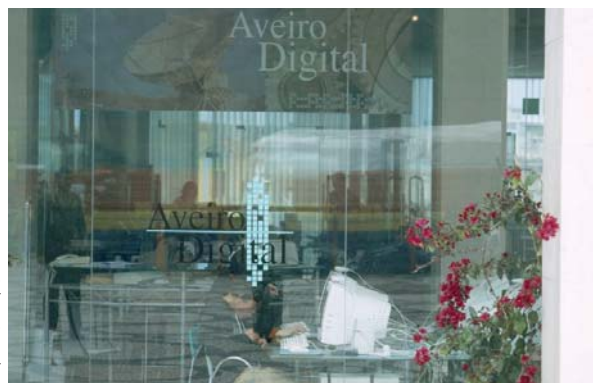
- **Καθορισμός κριτηρίων επιλογής** βάσει του πλήρους καταλόγου των κριτηρίων που αναφέρονται στις οδηγίες για δημόσιες συμβάσεις. Όπου είναι εφικτό, συμπερίληψη περιβαλλοντικών κριτηρίων, ως μέρος της τεχνικής ικανότητας για εκτέλεση της σύμβασης. Ενημέρωση των πιθανών προμηθευτών, φορέων παροχής υπηρεσιών ή αναδόχων ότι μπορούν να χρησιμοποιούν συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης και δηλώσεις που αποδεικνύουν τη συμμόρφωση με τα κριτήρια αυτά (κεφάλαιο 4).
- **Καθορισμός κριτηρίων ανάθεσης:** όπου επιλέγεται το κριτήριο της «πλέον οικονομικά συμφέρουσας προσφοράς», εισαγωγή σχετικών περιβαλλοντικών κριτηρίων είτε ως αναφορά για τη σύγκριση οικολογικών προσφορών μεταξύ τους (σε περίπτωση που οι τεχνικές προδιαγραφές προσδιορίζουν τη σύμβαση ως οικολογική) είτε ως μέσο εισαγωγής κάποιου περιβαλλοντικού στοιχείου, δίνοντας ανάλογη βαρύτητα (σε περίπτωση που οι τεχνικές προδιαγραφές προσδιορίζουν ως «ουδέτερη» τη σύμβαση). Υπολογίστε όλο το κόστος του κύκλου ζωής του προϊόντος (κεφάλαιο 5)!
- **Χρήση όρων εκτέλεσης των συμβάσεων** ως μέσου ρύθμισης σχετικών επιπλέον περιβαλλοντικών συνθηκών πέρα από την οικολογική σύμβαση. Όπου είναι δυνατό, επιμονή σε μεθόδους μεταφοράς φιλικές προς το περιβάλλον (κεφάλαιο 6).
- **Διασφάλιση ότι όλα όσα ζητούνται από τους πιθανούς προσφοροδότες και τις προσφορές τους συνδέονται με το αντικείμενο της σύμβασης.**

Εισαγωγή

Ποια είναι η σχέση μεταξύ δημοσίων συμβάσεων και περιβάλλοντος;

Οι δημόσιοι φορείς είναι μεγάλοι καταναλωτές στην Ευρώπη και δαπανούν περίπου το 16 % του ΑΕγχΠ της ΕΕ (που είναι ένα ποσό ίσο με το μισό του ΑΕγχΠ της Γερμανίας). Χρησιμοποιώντας την αγοραστική τους δύναμη με σκοπό να υποστηρίξουν τα αγαθά και τις υπηρεσίες που σέβονται και το περιβάλλον, μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στην αιwfόρο ανάπτυξη. Οι οικολογικές δημόσιες συμβάσεις καλύπτουν τομείς όπως η αγορά ενεργειακά αποδοτικών υπολογιστών και κτιρίων, εξοπλισμός γραφείων από ξυλεία που να προστατεύει το περιβάλλον, ανακυκλώσιμο χαρτί, ηλεκτρικά αυτοκίνητα, μέσα μαζικής μεταφοράς φιλικά προς το περιβάλλον, οργανικά τρόφιμα σε καντίνες, ηλεκτρική ενέργεια που προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές, συστήματα κλιματισμού που συμμορφώνονται με περιβαλλοντικές λύσεις προηγμένης τεχνολογίας.

Οι οικολογικές δημόσιες συμβάσεις πρέπει να αποτελούν το παράδειγμα και να επηρεάζουν την αγορά. Με την προώθηση των οικολογικών συμβάσεων, οι δημόσιες αρχές μπορούν να παρέχουν στη βιομηχανία πραγματικά κίνητρα για την ανάπτυξη οικολογικών τεχνολογιών. Σε ορισμένους τομείς προϊόντων, έργων και υπηρεσιών, ο αντίκτυπος μπορεί να είναι ιδιαίτερα σημαντικός, εφόσον οι αναθέτουσες αρχές καλύπτουν ένα μεγάλο μερίδιο της αγοράς (σε υπολογιστές, ενεργειακά αποδοτικά κτίρια, δημόσια συγκοινωνία κ.λπ.).

© Ευρωπαϊκή Κοινότητα

© Ευρωπαϊκή Κοινότητα

Τέλος, αν ληφθεί υπόψη το κόστος καθ' όλο τον κύκλο ζωής της σύμβασης, οι οικολογικές δημόσιες συμβάσεις επιτρέπουν την εξοικονόμηση χρημάτων και παράλληλα προστατεύουν το περιβάλλον. Αγοράζοντας συνετά, εξοικονομείται ενέργεια και ύλες, μειώνονται τα απόβλητα και η ρύπανση και ενθαρρύνονται συστήματα βιώσιμων κανόνων συμπεριφοράς.

Πιθανά περιβαλλοντικά οφέλη

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει συγχρηματοδοτήσει ένα ερευνητικό έργο —που ονομάζεται Relief⁽¹⁾— με σκοπό την επιστημονική αξιολόγηση των πιθανών περιβαλλοντικών οφελών, αν υιοθετηθούν εκτεταμένα σε όλη την ΕΕ οι οικολογικές δημόσιες συμβάσεις. Τα συμπεράσματα ήταν τα ακόλουθα:

- Αν όλες οι δημόσιες αρχές στην ΕΕ απαιτούσαν οικολογική ηλεκτρική ενέργεια, αυτό θα εξασφάλιζε εξοικονόμηση της τάξης των 60 εκατ. τόνων CO₂, που αντιστοιχεί στο 18 % της δέσμευσης για μείωση των αερίων του φαινομένου θερμοκηπίου της ΕΕ σύμφωνα με το πρωτόκολλο του Κιότο. Σχεδόν η ίδια εξοικονόμηση θα μπορούσε να επιτευχθεί αν οι δημόσιες αρχές τάσσονταν υπέρ κτιρίων υψηλής περιβαλλοντικής ποιότητας.
- Αν όλες οι δημόσιες αρχές στην ΕΕ απαιτούσαν ενεργειακά αποδοτικότερους υπολογιστές, και αυτό οδηγούσε στη μετατόπιση της αγοράς προς αυτήν την κατεύθυνση, το αποτέλεσμα θα ήταν η εξοικονόμηση 830 000 τόνων CO₂.
- Αν όλες οι ευρωπαϊκές δημόσιες αρχές τάσσονταν υπέρ των αποδοτικών τουαλετών και βρυσών στα κτίριά τους, θα μειωνόταν η κατανάλωση νερού κατά 200 εκατ. τόνους (ισοδύναμο με το 0,6 % της συνολικής οικιακής κατανάλωσης στην ΕΕ).

(¹) Αυτό το έργο χρηματοδοτήθηκε από την κεντρική δράση «Η πόλη του μέλλοντος και η πολιτιστική κληρονομιά» βάσει του πέμπτου προγράμματος-πλαίσου για την Ε & ΤΑ. Δημοσιεύτηκε σε ένα βιβλίο οδηγιών για βοήθεια προς τις τοπικές αρχές ώστε να κάνουν οικολογικές τις αποφάσεις για τις αγορές τους. Για περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με το έργο Relief, ανατρέξτε στη σελίδα:

<http://www.iclei.org/europe/ecoprocurea/info/politics.htm>

© Εθνικὸς Κοινοτήτες

Αυτό το εγχειρίδιο έχει σχεδιαστεί για να βοηθήσει τις δημόσιες αρχές να αρχίσουν μια πολιτική οικολογικών αγορών με επιτυχία. Εξηγεί, με πρακτικό τρόπο, τις δυνατότητες που προσφέρονται από τη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και εξετάζει τις απλές και αποτελεσματικές λύσεις που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε διαδικασίες των δημόσιων συμβάσεων. Για πρακτικούς λόγους το εγχειρίδιο ακολουθεί τη λογική και τη δομή μιας διαδικασίας σύναψης σύμβασης. Δίνει, επίσης, πολλά πρακτικά παραδείγματα οικολογικών αγορών από δημόσιες αρχές σε όλη την ΕΕ ⁽¹⁾.

Το εγχειρίδιο αυτό δημιουργήθηκε πρωτίστως για δημόσιες αρχές, ελπίζεται όμως να έχει επίδραση και

στις επιχειρήσεις. Επίσης, αναμένεται να βοηθήσει προμηθευτές, φορείς παροχής υπηρεσιών και αναδόχους —ιδιαίτερα τις μικρότερες εταιρείες— στην κατανόηση και συμμόρφωση με τις απαιτήσεις για οικολογικές αγορές που τους επιβάλλονται.

Το εγχειρίδιο είναι διαθέσιμο στον δικτυακό χώρο Europa της Επιτροπής για τις οικολογικές δημόσιες συμβάσεις, που περιέχει περαιτέρω πρακτικές πληροφορίες, χρήσιμες συνδέσεις και πληροφορίες επαφής για αναθέτουσες αρχές που θέλουν να κάνουν τις αγορές τους πιο οικολογικές (<http://europa.eu.int/comm/environment/gpp/>).

⁽¹⁾ **Σημαντική ανακοίνωση:** Παρόλο που οι πληροφορίες του εγχειριδίου έχουν ελεγχθεί προσεκτικά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν φέρει καμία ευθύνη σχετικά με τις συγκεκριμένες περιπτώσεις που αναφέρονται στο εγχειρίδιο ή τους συνδεδεμένους δικτυακούς τόπους.

Πολιτικό και νομικό πλαίσιο

Για πολλά χρόνια, οι αρχές που πραγματοποιούν αγορές δεν λάμβαναν υπόψη την περιβαλλοντική αξία των αγαθών, των υπηρεσιών ή των έργων.

Ωστόσο, το παγκόσμιο οικονομικό και πολιτικό υπόβαθρο έχει αλλάξει, με την εμφάνιση της **έννοιας της αειφόρου ανάπτυξης** —«ανάπτυξη που ανταποκρίνεται στις ανάγκες του παρόντος χωρίς να διακυβεύεται η δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες»— και της ανάγκης να λαμβάνονται υπόψη περιβαλλοντικοί παράγοντες σε όλες τις άλλες πολιτικές (παράλληλα με οικονομικά και κοινωνικά θέματα).

Από τότε που συμπεριλήφθηκε στη Συνθήκη, το 1997, η αειφόρος ανάπτυξη έχει αναγνωριστεί ως πρωταρχικός στόχος της ΕΕ. Στη **Λισσαβόνα** το 2000, οι ηγέτες της ΕΕ δήλωσαν ως στόχο τους να κάνουν την ΕΕ «την πιο ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία στον κόσμο που να βασίζεται στη γνώση και είναι ικανή για αειφόρο οικονομική ανάπτυξη, με περισσότερες και καλύτερες θέσεις απασχόλησης και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή» έως το 2010. Η στρατηγική της Λισσαβόνας συμπληρώθηκε από έναν τρίτο, περιβαλλοντικό πυλώνα, με την υιοθέτηση της **στρατηγικής της ΕΕ για την αειφόρο ανάπτυξη** στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Γκέτεμποργκ το 2001⁽¹⁾. Η στρατηγική αυτή όρισε ένα σημείο καμπής. Ο στόχος ήταν η προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και κοινωνικής συνοχής, φροντίζοντας για την προστασία περιβάλλοντος. Αντίστροφα, υποδηλώνει ότι οι περιβαλλοντικοί στόχοι πρέπει να σταθμιστούν σε σχέση με τις οικονομικές και κοινωνικές τους επιδράσεις, έτσι ώστε να επινοηθούν λύσεις «που είναι επωφελείς για όλους τους εμπλεκόμενους», στο μέτρο του δυνατού, για την οικονομία, την απασχόληση και το περιβάλλον. Το 2002, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υιοθέτησαν το **έκτο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον**⁽²⁾, αρχίζοντας τον περιβαλλοντικό χάρτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα επόμενα δέκα χρόνια και προσδιορίζοντας τέσσερις τομείς προτεραιότητας όπου είναι απαραίτητη επείγουσα δράση: κλιματικές αλλαγές, φύση και βιολογική ποικιλότητα, διαχείριση πόρων, και περιβάλλον και υγεία.

Η εφαρμογή της στρατηγικής της ΕΕ για την αειφόρο ανάπτυξη και του έκτου προγράμματος δράσης για το περιβάλλον στη διευρυμένη Ένωση θα αποτελέσει πρόκληση.

Σε **διεθνές επίπεδο**, η ΕΕ έχει ηγετικό ρόλο στην ανάπτυξη και προώθηση βασικών διεθνών συμφωνιών και συνθηκών για το περιβάλλον. Για παράδειγμα, κατά την επικύρωση του πρωτοκόλλου του Κιότο για τις κλιματικές αλλαγές το 2002, η ΕΕ δεσμεύτηκε να μειώσει τις εκπομπές αερίων του φαινομένου του θερμοκηπίου κατά 8 % στην περίοδο 2008-2012 (σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990).

Η επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί αν δεν υπάρχει **ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης** σε όλους τους άλλους τομείς πολιτικής, μέσω της κατάλληλης εφαρμογής των περιβαλλοντικών πολιτικών, αυξάνοντας τη χρήση των μέσων που βασίζονται στις δυνάμεις της αγοράς, και μέσω πληροφόρησης του κοινού με σκοπό την καλλιέργεια των απαραίτητων αλλαγών στους τρόπους συμπεριφοράς⁽³⁾. Σε παγκόσμιο επίπεδο, η οικολογική δημόσια σύμβαση αναφέρεται ιδιαίτερα στο σχέδιο εφαρμογής της **παγκόσμιας διάσκεψης κορυφής για την αειφόρο ανάπτυξη**, που πραγματοποιήθηκε στο Γιοχάννεσμπουργκ από τις 26 Αυγούστου μέχρι τις 4 Σεπτεμβρίου 2002, το οποίο ενθαρρύνει «τις αρμόδιες αρχές σε όλα τα επίπεδα να λάβουν υπόψη τις μελέτες για την αειφόρο ανάπτυξη κατά τη λήψη αποφάσεων» και για να «προωθήσουν τις πολιτικές για δημόσιες συμβάσεις που ενθαρρύνουν την ανάπτυξη και διάδοση αγαθών και υπηρεσιών ασφαλών για το περιβάλλον»⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ COM(2001) 264 τελικό.

⁽²⁾ Απόφαση αριθ. 1600/2002/ΕΟΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής της 22ας Ιουλίου 2002 για τη θέσπιση του έκτου κοινοτικού προγράμματος δράσης για το περιβάλλον (ΕΕ L 242 της 10.9.2002).

⁽³⁾ Πρέπει να σημειωθεί ότι ο παρών οδηγός θα περιοριστεί στην περιβαλλοντική πλευρά της αειφόρου ανάπτυξης. Όσον αφορά την κοινωνική πλευρά της αειφόρου ανάπτυξης, γίνεται αναφορά στην ερμηνευτική ανακοίνωση της Επιτροπής της 15ης Οκτωβρίου 2001 σχετικά με την πιθανότητα ενσωμάτωσης της κοινωνικής διάστασης στις δημόσιες συμβάσεις και τις νέες οδηγίες για δημόσιες συμβάσεις, όπου γίνεται ρητή αναφορά στις δυνατότητες αυτές.

⁽⁴⁾ Περισσότερες πληροφορίες στη διεύθυνση: http://www.un.org/esa/sustdev/documents/WSSD_POI_PD/English/POIToc.htm

Στα πλαίσια του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), τα κράτη μέλη του **ΟΟΣΑ** συμφώνησαν με τη σύσταση της Επιτροπής «να βελτιώσουν την περιβαλλοντική απόδοση των δημοσίων συμβάσεων»⁽¹⁾.

Στην **ερμηνευτική ανακοίνωσή** της στις 4 Ιουλίου 2001⁽²⁾, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καθόρισε τις δυνατότητες που προσφέρονται από το κοινοτικό δίκαιο όσον αφορά την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στις διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων. Το Δικαστήριο διευκρίνισε περαιτέρω τις δυνατότητες αυτές⁽³⁾.

Οι **οδηγίες για δημόσιες συμβάσεις**⁽⁴⁾ που υιοθετήθηκαν στις 31 Μαρτίου 2004 εδραιώνουν και συμπληρώνουν το νομικό πλαίσιο. Στις αιτιολογικές σκέψεις και τις προβλέψεις τους αναφέρουν ρητά τις δυνατότητες υιοθέτησης περιβαλλοντικών διαστάσεων στην επιλογή των τεχνικών προδιαγραφών και τα κριτήρια ανάθεσης, καθώς και τους όρους εκτέλεσης των συμβάσεων.

Παρόλο που οι οδηγίες ισχύουν μόνο για δημόσιες συμβάσεις των οποίων η υπολογιζόμενη αξία είναι πάνω από ορισμένα όρια (όπως αναφέρονται στις οδηγίες), το Δικαστήριο όρισε ότι ισχύουν και οι αρχές της συνθήκης ΕΚ για ίση μεταχείριση και διαφάνεια, καθώς και για ελεύθερη διακίνηση αγαθών, ελευθερία εγκατάστασης και ελευθερία παροχής υπηρεσιών σε συμβάσεις κάτω από τα όρια αυτά.

© Ευρωπαϊκή Κοινωνία

(¹) Βλέπε κείμενο στο Διαδίκτυο — 23 Ιανουαρίου 2002 — C(2002) 3 (<http://webdomino1.oecd.org/horizontal/oecdacts.nsf/Display/875330FE889EC528C1256F040032D313?OpenDocument>).

(²) Ερμηνευτική ανακοίνωση της Επιτροπής της 4ης Ιουλίου 2001 για το ισχύον κοινοτικό δίκαιο σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις και τις δυνατότητες ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής διάστασης στις δημόσιες συμβάσεις [COM(2002) 274 τελικό].

(³) Αποφάσεις του Δικαστηρίου της 17ης Σεπτεμβρίου 2002 στην υπόθεση C-513/99 και της 4ης Δεκεμβρίου 2003 στην υπόθεση C-448/01.

(⁴) Οδηγία 2004/18/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 31ης Μαρτίου 2004 περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών (εφεξής: οδηγία 2004/18/ΕΚ) και οδηγία 2004/17/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 31ης Μαρτίου 2004 περί του συντονισμού των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και ταχυδρομικών υπηρεσιών (εφεξής: οδηγία 2004/17/ΕΚ).

Κεφάλαιο 1

Στρατηγικές οικολογικών αγορών

Υπό κανονικές συνθήκες θα πρέπει να είναι εύκολο για όλες τις δημόσιες αρχές η λήψη της πολιτικής απόφασης για οικολογικές αγορές. Στην ουσία θα πρέπει να ενθαρρυνθούν για να το κάνουν, διότι αυτό θα ωφελήσει όχι μόνο το περιβάλλον αλλά και την αναθέτουσα αρχή με τη βελτίωση της δημόσιας εικόνας της. Στην ουσία, μια πολιτική οικολογικών αγορών δεν απαιτεί συνήθως καμία οργανωτική αλλαγή από την αναθέτουσα αρχή.

Προκειμένου όμως να εφαρμοστεί, πρώτα από όλα θα απαιτηθεί στρατηγικός σχεδιασμός: οργάνωση, κατάλληλη εκπαίδευση του προσωπικού που πραγματοποιεί τις αγορές, διασφάλιση της πρόσβασης σε περιβαλλοντικές πληροφορίες και καθορισμός προτεραιοτήτων κατά την επιλογή των πιο οικολογικών συμβάσεων. Αφού γίνει ο σχεδιασμός, οι αναθέτουσες αρχές θα μπορούν να προχωρήσουν στην κατάλληλη οργάνωση της διαδικασίας οικολογικών δημοσίων συμβάσεων (κεφάλαιο 2).

1.1. Αξιολόγηση των αναγκών για εκπαίδευση και διασφάλιση πρόσβασης σε περιβαλλοντικές πληροφορίες

Είναι απαραίτητο να δοθούν στο προσωπικό που πραγματοποιεί τις αγορές οι απαραίτητες νομικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές γνώσεις προκειμένου να αποφασίζει σε ποιο βαθμό και σε ποια σημεία της διαδικασίας των συμβάσεων είναι καλύτερα να εισαχθούν περιβαλλοντικοί παράγοντες, εάν αυτοί

έχουν οριστεί στο σωστό επίπεδο για την καλύτερη αξιοποίηση των κονδυλίων και αν εντάσσονται στις οικολογικές προτεραιότητες της αναθέτουσας αρχής.

Οδηγός περιβαλλοντικής πρακτικής στη Βαρκελώνη

Οι τοπικές αρχές της Βαρκελώνης δημιούργησαν για τους 12 000 υπαλλήλους τους έναν καλό οδηγό περιβαλλοντικής πρακτικής, που καλύπτει πληροφορίες που αφορούν τις οικολογικές αγορές και άλλα περιβαλλοντικά θέματα (¹).

(¹) Περισσότερες πληροφορίες στη διεύθυνση: http://www.bcn.es/agenda21/A21_text/guies/GreenOfficeGuide.pdf

Είναι σημαντικό να γνωστοποιηθεί η πολιτική των οικολογικών αγορών σε ένα ευρύ φάσμα από ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των νυν και μελλοντικών προμηθευτών και των φορέων παροχής υπηρεσιών ή αναδόχων, ούτως ώστε οι νέες απαιτήσεις να λαμβάνονται υπόψη.

Η συνεργασία μεταξύ των αρχών που πραγματοποιούν αγορές αποτελεί έναν άλλο τρόπο αύξησης της δυνατότητας πρόσβασης σε εμπειρία και τεχνογνωσία σε θέματα περιβάλλοντος και γνωστοποίησης της πολιτικής στο ευρύ κοινό.

Κατευθυντήριες οδηγίες για οικολογικές αγορές στο Φόραλμπεργκ

Η πολιτεία Φόραλμπεργκ της Αυστρίας αποτελείται από 96 μικρές κοινότητες που εκτείνονται σε μια σχετικά αραιοκατοικημένη περιοχή. Οι περισσότερες κοινότητες δεν διαθέτουν εξειδικευμένες υπηρεσίες αγορών, ούτε ειδικούς σε θέματα περιβάλλοντος. Για να είναι επιτυχείς οι οικολογικές αγορές σε αυτές τις συνθήκες, ήταν απαραίτητη η συνεργασία και η απαλλαγή των υπηρεσιών αγορών από όσο το δυνατό μεγαλύτερο μέρος της εργασίας για τον καθορισμό τεχνικών κριτηρίων. Για να γίνει αυτό, στο Φόραλμπεργκ δημιούργησαν οικολογικές κατευθυντήριες οδηγίες για την αγορά υπηρεσιών για κατασκευές, για προϊόντα και υλικά γραφείου. Αυτές οι οδηγίες είναι διαθέσιμες στο Διαδίκτυο (²).

(²) Περισσότερες πληροφορίες στη διεύθυνση: <http://www.voralberg.at>

1.2. Καθορισμός γενικών προτεραιοτήτων για να γίνουν οικολογικές οι συμβάσεις

- **Υιοθέτηση προσέγγισης βήμα προς βήμα.** Ξεκινήστε με ένα μικρό εύρος προϊόντων και υπηρεσιών όπου η περιβαλλοντική επίπτωση είναι σαφής ή όπου είναι διαθέσιμες περισσότερες οικολογικές εναλλακτικές λύσεις, χωρίς να είναι περισσότερο ακριβές (π.χ. ανακυκλωμένο χαρτί, ενεργειακά αποδοτικότεροι εξοπλισμοί γραφείου). Εναλλακτικά, ξεκινήστε διασφαλίζοντας ότι οι υποχρεώσεις της σύμβασης δεν έχουν αρνητική επίπτωση στο περιβάλλον (π.χ. αποκλείοντας τη χρήση ανακυκλωμένων εξαρτημάτων).

Βήμα προς βήμα στη Δουνκέρκη και τη Λιλ

Η πόλη της Δουνκέρκης στη Γαλλία υιοθέτησε μια βήμα προς βήμα προσέγγιση, με τις πρώτες προσπάθειες για οικολογικές δημόσιες συμβάσεις να έχουν αρχίσει το 1999. Αρχίζοντας με ένα προϊόν και ενισχύοντας την εμπιστοσύνη προς αυτό με ελέγχους και στενή συνεργασία με τους χρήστες, δημιούργησε το σωστό κλίμα για μετατόπιση προς συστηματικότερες/οικολογικότερες αγορές και μελέτη οικολογικότερων εναλλακτικών προϊόντων.

Η πόλη της Λιλ ίδρυσε υπηρεσία για την εκπαίδευση των υπηρεσιών αγορών της, ώστε να αναζητούν υποκατάστατα προϊόντων που περιορίζουν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Αρχισαν με έξι προϊόντα: χαρτί, βαφές, μελάνι εκτύπωσης, προϊόντα καθαρισμού, φωτισμό δρόμων και ξυλεία. Στη συνέχεια θα προσπαθήσουν να καθορίσουν διαδικασία για την εισαγωγή και άλλων προϊόντων.

- **Μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων.** Επιλέξτε τα προϊόντα εκείνα (όπως στόλο οχημάτων) ή τις υπηρεσίες (όπως υπηρεσίες καθαρισμού) που έχουν μεγάλες θετικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.
- **Εστίαση σε ένα ή περισσότερα περιβαλλοντικά προβλήματα, όπως κλιματικές αλλαγές ή απόβλητα.** Εισαγάγετε γενικές απαιτήσεις για την ενεργειακή απόδοση ή δυνατότητα ανακύκλωσης.

© Ευρωπαϊκές Κοινότητες

- **Μελέτη διαθεσιμότητας και κόστους περιβαλλοντικά ανώτερων εναλλακτικών.** Υπάρχουν οικολογικά(ότερα) προϊόντα στην αγορά, θα πληρούν τις απαιτήσεις σας και έχετε την οικονομική δυνατότητα να τα εξασφαλίσετε;
- **Μελέτη διαθεσιμότητας δεδομένων.** Μπορείτε να βρείτε τα επιστημονικά και περιβαλλοντικά δεδομένα που χρειάζεστε για να ορίσετε τα κριτήρια για το προϊόν αυτό; Πόσο περίπλοκο θα είναι να αποφασίσετε τι θέλετε σε τεχνικό επίπεδο και να το εκφράσετε σε μια πρόσκληση για υποβολή προσφορών;

Βάση δεδομένων προϊόντων και υπηρεσιών της Επιτροπής

Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων δημιούργησε βάση δεδομένων η οποία περιέχει απλές περιβαλλοντικές πληροφορίες γύρω από 100 ομάδες προϊόντων και υπηρεσιών. Παρέχει βασικές πληροφορίες σε επιχειρήσεις και δημόσιες υπηρεσίες αγορών, όπως τα διαθέσιμα οικολογικά σήματα για ένα δεδομένο προϊόν ή τις βασικές περιβαλλοντικές του επιπτώσεις. Αυτή τη βάση δεδομένων μπορείτε να τη συμβουλευθείτε στη διεύθυνση: http://europa.eu.int/comm/environment/green_purchasing

- **Αντίληψη.** Πόσο αντιληπτή θα είναι η οικολογική πολιτική στο κοινό και το προσωπικό; Θα αντιληφθούν ότι καταβάλλουμε προσπάθεια βελτίωσης της περιβαλλοντικής απόδοσής μας; Σημαντικές αλλαγές, όπως ο τύπος των οχημάτων που χρησιμοποιεί η αρχή ή μια αλλαγή σε οργανικά τρόφιμα στην καντίνα του σχολείου, μπορούν να βοηθήσουν στην ενίσχυση της συνειδητοποίησης της πολιτικής και στη σύνδεσή της με άλλα περιβαλλοντικά έργα.
- **Μελέτη του ενδεχομένου τεχνολογικής ανάπτυξης.** Αν οι οικολογικές αγορές μπορούν να στοχεύουν σε προϊόντα και υπηρεσίες στο αρχικό στάδιο της ανάπτυξης και διαδικασίας προώθησής τους, αυτό μπορεί να έχει περισσότερη επιτυχία από την προσπάθεια αλλαγής περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών ήδη ανεπτυγμένων τομέων.

Έργο γερμανικού μοντέλου για την ηλιακή θέρμανση πισινών

Το 1983, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Υπουργείο Έρευνας και Τεχνολογίας της Γερμανίας ξεκίνησαν ένα έργο-μοντέλο για να υποκαταστήσουν τον συμβατικό τρόπο θέρμανσης του νερού σε πισίνες, με ηλιακή θέρμανση. Η οικονομική ώθηση που έδωσαν οι δημόσιες συμβάσεις σε αυτό το πρωτοποριακό προϊόν βοήθησε στη μείωση της τιμής του και το κατέστησε πιο ελκυστικό σε ιδιώτες αγοραστές.

Υιοθετήστε μια επιστημονική προσέγγιση λαμβάνοντας υπόψη τον κύκλο ζωής των προϊόντων. Αποφύγετε τη μετάθεση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τη μια φάση του κύκλου ζωής του προϊόντος στην άλλη. Αναζητήστε σχετικές πληροφορίες στις βασικές προδιαγραφές των οικολογικών σημάτων ή σε δικτυακούς χώρους και βάσεις δεδομένων που στόχο έχουν την ενημέρωση των καταναλωτών.

Κεφάλαιο 2

Οργάνωση δημοσίων συμβάσεων

Περίληψη

- Οι δημόσιοι αγοραστές έχουν μεγαλύτερη υποχρέωση από τους ιδιώτες αγοραστές να αξιοποιούν καλύτερα τους χρηματικούς πόρους και να είναι αμερόληπτοι στις διαδικασίες των συμβάσεων. Στην καλύτερη αξιοποίηση των χρημάτων μπορεί να περιλαμβάνονται περιβαλλοντικές παράμετροι. Αμεροληψία σημαίνει παροχή ίσων ευκαιριών και διασφάλιση της διαφάνειας.
- Το στάδιο προετοιμασίας είναι αποφασιστικής σημασίας. Η λεπτομερής ανάλυση και ο σχεδιασμός είναι σημαντικές παράμετροι πριν από την υποβολή των προσφορών, σε περίπτωση που πρέπει να επιτευχθούν περιβαλλοντικοί στόχοι.
- Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να γίνει ανάλυση του τι ακριβώς χρειάζεστε, πριν να επιλέξετε μια λύση.

2.1. Εισαγωγή

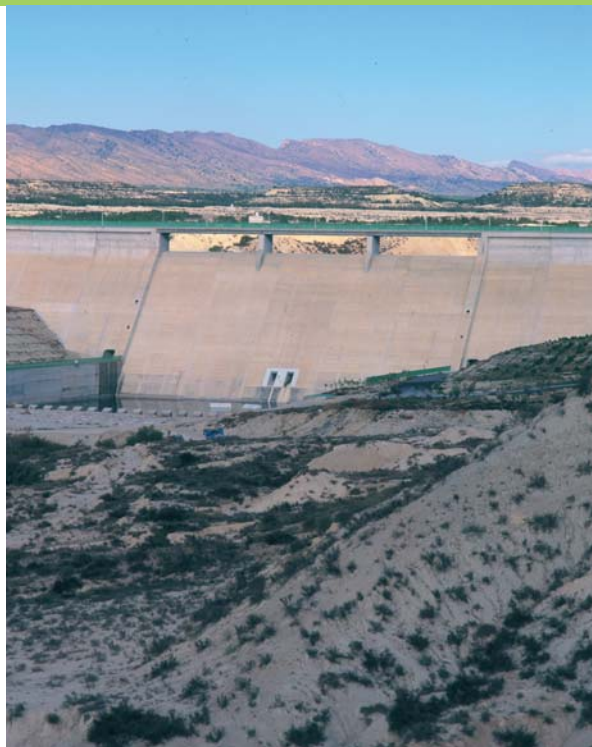
Για να εφαρμοστεί μια περιβαλλοντική πολιτική είναι σημαντικό να δείτε την ίδια τη διαδικασία των δημοσίων συμβάσεων. Μια πολιτική οικολογικών συμβάσεων μπορεί, αν δεν εφαρμοστεί προσεκτικά, να αποτύχει σε πρακτικά ζητήματα, όπως: πότε πρέπει να ζητηθεί, από ποιον πρέπει να ζητηθεί και ποια κριτήρια θα χρησιμοποιηθούν.

2.2. Η φύση της διαδικασίας δημοσίων συμβάσεων

Οι δημόσιες συμβάσεις είναι στην ουσία το ταίριασμα της προσφοράς και της ζήτησης, όπως συμβαίνει με τη διαδικασία οποιωνδήποτε ιδιωτικών συμβάσεων, με μόνη διαφορά ότι οι αναθέτουσες αρχές πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικές κατά την ανάθεση των συμβάσεων. Αυτό συμβαίνει διότι είναι δημόσιοι φορείς που χρηματοδοτούνται από τα χρήματα του φορολογούμενου.

Αυτή η ιδιαίτερη προσοχή μπορεί να μεταφραστεί σε δύο βασικές αρχές:

- καλύτερη αξιοποίηση των χρημάτων,
- αμερόληπτη δράση.

© Ευρωπαϊκή Κοινότητα

Καλύτερη αξιοποίηση των χρημάτων

Οι αναθέτουσες αρχές έχουν την ευθύνη να αξιοποιήσουν καλύτερα τα χρήματα των φορολογουμένων, όσον αφορά όλα όσα προμηθεύονται. Η καλύτερη αξιοποίηση των χρημάτων δεν σημαίνει απαραίτητα επιλογή της χαμηλότερης προσφοράς. Σημαίνει ότι πρέπει να κάνετε την καλύτερη συμφωνία **εντός των παραμέτρων που ορίσατε**. Η προστασία του περιβάλλοντος μπορεί να είναι μια από τις παραμέτρους αυτές και επομένως μπορεί να δράσει ως ισότιμος παράγοντας με τους άλλους για την ανάθεση της σύμβασης. Επομένως, για την καλύτερη αξιοποίηση των χρημάτων δεν αποκλείονται οι περιβαλλοντικές παράμετροι.

Αμερόληπτη δράση

Αμερόληπτη δράση σημαίνει να ακολουθούνται οι αρχές της εσωτερικής αγοράς που αποτελούν τη βάση για τις οδηγίες δημοσίων συμβάσεων και της εθνικής νομοθεσίας που βασίζεται στις οδηγίες αυτές. Η πιο σημαντική από τις αρχές αυτές είναι η αρχή της **ίσης μεταχείρισης**, που σημαίνει ότι όλοι οι ανταγωνιστές πρέπει να έχουν ίσες ευκαιρίες συναγωνισμού για μια σύμβαση. Για να διασφαλιστεί αυτό το επίπεδο πεδίου δράσης, πρέπει να εφαρμοστεί και η αρχή της **διαφάνειας**.

Παραδείγματα προμηθειών που εκφράζουν την αρχή της ίσης μεταχείρισης στις οδηγίες των συμβάσεων είναι τα χρονικά όρια για τη λήψη των προσφορών και αιτήσεων συμμετοχής και οι κοινοί κανόνες για τις τεχνικές προδιαγραφές.

Παραδείγματα εφαρμογής της αρχής της διαφάνειας μπορείτε να βρείτε στις διάφορες διατάξεις για τη δημοσίευση ειδοποιήσεων και για την υποχρέωση των αναθετουσών αρχών να ενημερώνουν τους ενδιαφερόμενους υποψήφιους για το λόγο απόρριψης των προσφορών τους.

2.3. Τα διάφορα στάδια της διαδικασίας των συμβάσεων

Το στάδιο προετοιμασίας οποιασδήποτε διαδικασίας συμβάσεων είναι αποφασιστικής σημασίας. Οποιαδήποτε σφάλματα σε αυτό το στάδιο θα επηρεάσουν δυσμενώς όλα τα επόμενα στάδια και το τελικό αποτέλεσμα, αφού όλα τα στάδια χτίζονται το ένα επάνω στο άλλο. Επομένως, πριν να ξεκινήσετε μια διαδικασία ζήτησης προσφορών, πρέπει να αφιερώσετε αρκετό χρόνο για τον καθορισμό του αντικειμένου της σύμβασης και των μέσων που θα χρησιμοποιηθούν για την επίτευξη του τελικού αποτελέσματος. Ένας άλλος παράγοντας που υπογραμμίζει τη σπουδαιότητα του σταδίου προετοιμασίας είναι ότι τα πρώτα στάδια της διαδικασίας των συμβάσεων προσφέρουν συγκριτικά τις καλύτερες προοπτικές για να ληφθούν υπόψη περιβαλλοντικές παράμετροι.

Η γενική δομή μιας διαδικασίας δημοσίων συμβάσεων στην ουσία δεν είναι διαφορετική από τη διαδικασία ιδιωτικών συμβάσεων. Και οι δύο ακολουθούν σε γενικές γραμμές τα ίδια στάδια: προσδιορισμός του αντικειμένου της σύμβασης, σύνταξη των τεχνικών προδιαγραφών και των παραμέτρων της σύμβασης για το προϊόν/έργο/υπηρεσία, επιλογή του σωστού υποψηφίου και προσδιορισμός της καλύτερης προσφοράς.

Το υπόλοιπο εγχειρίδιο αφιερώνει ένα κεφάλαιο σε κάθε στάδιο αναζητώντας τρόπους προκειμένου να λαμβάνεται υπόψη το περιβάλλον σε κάθε στάδιο και δίνοντας πρακτικά παραδείγματα και συστάσεις.

2.4. Η σημασία αξιολόγησης των πραγματικών αναγκών

Υπάρχει ένα σημαντικό βήμα που πρέπει να κάνετε σε αυτό το στάδιο προετοιμασίας πριν ακόμα καθορίσετε το αντικείμενο της σύμβασης. Πρέπει να αξιολογήσετε τις πραγματικές σας ανάγκες.

Για παράδειγμα, πρέπει να παράσχετε πληροφορίες στο κοινό. Μπορεί να αποφασίσετε να αγοράσετε εκτυπωμένα διαφημιστικά έντυπα, αφίσες, φυλλάδια και διαφημίσεις σε εφημερίδες. Ωστόσο, αν σκεφτείτε στα πλαίσια πιθανών λύσεων αντί για τα πλαίσια των πραγματικών αναγκών, μπορεί να αποφασίσετε υπέρ πιο οικολογικά φιλικών λύσεων, όπως διάδοση πληροφοριών με ηλεκτρονικά μέσα, χρησιμοποιώντας δικτυακούς τόπους ή ηλεκτρονική αλληλογραφία.

Επομένως, για να είστε αποτελεσματικοί, πρέπει να περιγράψετε τις ανάγκες σας με αποτελεσματικό τρόπο, για να μην αποκλειστούν οποιεσδήποτε δυνατότητες υπάρχουν διαθέσιμες στην αγορά. Αφού αναλύσετε σωστά τις ανάγκες σας, μπορεί να καταλήξετε στο συμπέρασμα ότι δεν υπάρχει ανάγκη σύναψης σύμβασης.

Λιγότερες αγορές στο Πόρι

Οι οικολογικές αγορές δεν αφορούν πάντα την αγορά οικολογικών προϊόντων. Μπορεί απλά να σημαίνουν λιγότερες αγορές. Στο Πόρι, μια φινλανδική πόλη στη Βαλτική, δημιούργησαν μια εσωτερική υπηρεσία επαναχρησιμοποίησης μέσω πίνακα ανακοινώσεων που βασίζεται στο Διαδίκτυο. Οι υπάλληλοι που δεν χρησιμοποιούσαν πια κάποιο εξοπλισμό γραφείου μπορούσαν να τον προσφέρουν σε άλλα τμήματα ή υπαλλήλους που τον είχαν ανάγκη ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Περισσότερες πληροφορίες στη διεύθυνση: *Local Sustainability Case Description 61* (<http://www3.iclei.org/egpis/egpc-061.html>).

Κεφάλαιο 3

Προσδιορισμός των απαιτήσεων της σύμβασης

Περίληψη

- Κατά τον καθορισμό του αντικείμενου της σύμβασης, οι αναθέτουσες αρχές έχουν μεγάλη ελευθερία επιλογής όσων επιθυμούν να προμηθευτούν. Αυτό αφήνει πολλά περιθώρια για να συμπεριληφθούν περιβαλλοντικές παράμετροι υπό την προϋπόθεση ότι αυτό γίνεται χωρίς στρέβλωση της αγοράς, δηλαδή περιορίζοντας ή παρεμποδίζοντας την πρόσβαση σε αυτήν.
- Η ανάλυση της αγοράς μπορεί να δώσει σημαντικές πληροφορίες σχετικά με τις διαθέσιμες περιβαλλοντικές επιλογές και σχετικά με γενικές εμπορικές τιμές και συνθήκες.
- Οι βασικές τεχνικές προδιαγραφές των οικολογικών σημάτων μπορεί να αποδειχτούν πολύ χρήσιμες για την ετοιμασία των τεχνικών προδιαγραφών, ωστόσο δεν επιτρέπεται να ζητηθεί από τους υποψηφίους να έχουν καταχωρηθεί βάσει οποιουδήποτε προγράμματος οικολογικών σημάτων.
- Μπορούν να καθοριστούν συγκεκριμένα υλικά και οικολογικές μέθοδοι παραγωγής αν είναι σχετικές.

3.1. Καθορισμός του αντικείμενου

Το «αντικείμενο» μιας σύμβασης αφορά το προϊόν, την υπηρεσία ή το έργο που θέλετε να προμηθευτείτε. Αυτή η διαδικασία προσδιορισμού γενικών θα καταλήξει σε μια βασική περιγραφή του προϊόντος, της υπηρεσίας ή του έργου, μπορεί όμως να πάρει και τη μορφή προσδιορισμού που βασίζεται στην πιστότητα της εκτέλεσης.

Για τις περιβαλλοντικές παραμέτρους, ο προσδιορισμός που βασίζεται στην εκτέλεση φαίνεται προτιμότερος εφόσον στην περίπτωση αυτή η αναθέτουσα αρχή δεν χρειάζεται να ετοιμάσει με λεπτομέρεια όλα τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει το προϊόν/υπηρεσία/έργο, αλλά μόνο το επιθυμητό αποτέλεσμα που αυτό πρέπει να έχει.

3.1.1. Το δικαίωμα επιλογής

Κατ' αρχήν είστε ελεύθεροι να καθορίσετε το αντικείμενο της σύμβασης με όποιο τρόπο ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας. Η νομοθεσία περί δημοσίων συμβάσεων δεν αφορά τόσο το **τι** αγοράζουν οι αναθέτουσες αρχές, αλλά κυρίως το **πώς** το αγοράζουν.

© Ευρωπαϊκή Κοινότητα

Για το λόγο αυτόν, καμιά από τις οδηγίες των συμβάσεων δεν περιορίζει το αντικείμενο μιας σύμβασης.

Ωστόσο, η ελευθερία προσδιορισμού της σύμβασης δεν είναι απεριόριστη. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η επιλογή ενός συγκεκριμένου προϊόντος, υπηρεσίας ή έργου, μπορεί να στρεβλώσει το πεδίο δράσης στις δημόσιες συμβάσεις για εταιρείες σε όλη την ΕΕ. Πρέπει να υπάρχουν ορισμένες εγγυήσεις.

Οι εγγυήσεις αυτές έγκεινται, πρώτα από όλα, στο γεγονός ότι οι διατάξεις της συνθήκης ΕΚ περί μη διακριτικής μεταχείρισης, η ελευθερία παροχής υπηρεσιών και η ελεύθερη μετακίνηση αγαθών ισχύουν για όλες τις περιπτώσεις και επομένως και για τις δημόσιες συμβάσεις, στο πλαίσιο των οδηγιών ή για ορισμένες πλευρές των συμβάσεων που δεν καλύπτονται ρητώς από τις οδηγίες. Στην πράξη, αυτό σημαίνει ότι πρέπει να διασφαλίσετε το γεγονός ότι η σύμβαση δεν θα επηρεάσει τη δυνατότητα πρόσβασης άλλων επιχειρηματιών της ΕΕ στη δική σας εθνική αγορά. Μια δεύτερη εγγύηση είναι ότι, σύμφωνα με τους κανόνες των δημοσίων συμβάσεων, οι τεχνικές προδιαγραφές που χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό της σύμβασης δεν πρέπει να οδηγούν σε διακρίσεις.

3.1.2. Επιλογή οικολογικού τίτλου για τη σύμβαση

Για τους προσφοροδότες είναι ευκολότερο να αναγνωρίζουν γρήγορα τι ζητείται, ενώ ταυτόχρονα δίνεται το μήνυμα ότι η περιβαλλοντική απόδοση του προϊόντος ή της υπηρεσίας θα αποτελέσει σημαντικό μέρος της σύμβασης.

Οικολογικός τίτλος από το Ινστιτούτο Περιβάλλοντος των Βρυξελλών

Το ινστιτούτο για την περιβαλλοντική διαχείριση στις Βρυξέλλες (IBGE — BIM) ⁽¹⁾ έδωσε τον εξής τίτλο στην πρόσκληση για υποβολή προσφορών για υπηρεσίες καθαρισμού: «Σύμβαση καθαρισμού με οικολογικά προϊόντα». Άλλοι κατάλληλοι τίτλοι θα ήταν «Σύμβαση τροφοδοσίας με βιολογικά τρόφιμα» ή «Ενεργειακά αποδοτικά κτίρια».

(1) Πληροφορίες στη διεύθυνση: <http://www.ibgebim.be>

Η χρήση τίτλων προώθησης στέλνει ένα μήνυμα όχι μόνο σε πιθανούς προσφοροδότες αλλά και στην τοπική κοινότητα και σε άλλες αναθέτουσες αρχές.

3.1.3. Διεξαγωγή ανάλυσης της αγοράς

Κατά τη διαδικασία προσδιορισμού όσων πρέπει να αγοραστούν, είναι σημαντικό να υπάρχει μια σχετική κατανόηση της αγοράς. Είναι πολύ δύσκολο να είναι κατανοητό ένα προϊόν, μια υπηρεσία ή ένα έργο χωρίς να γνωρίζετε τι υπάρχει διαθέσιμο. Οι εναλλακτικές οικολογικές λύσεις δεν είναι πάντα προφανείς ή δεν έχουν διαφημιστεί σωστά.

Επομένως πρέπει να κάνετε κάποια έρευνα. Η έρευνα αυτή μπορεί να πάρει τη μορφή ανάλυσης της αγοράς. Η ανάλυση αγοράς είναι μια γενική επισκόπηση του δυναμικού στην αγορά που θα μπορούσε να ικανοποιήσει τις καθορισμένες ανάγκες σας. Για να είναι επιτυχής, η ανάλυση αυτή πρέπει να διεξαχθεί με διαφανή και αντικειμενικό τρόπο, εστιάζοντας στις γενικές λύσεις που υπάρχουν διαθέσιμες στην αγορά και όχι σε προτιμώμενους ή ευνοούμενους προσφοροδότες. Στη συνέχεια θα διαφανούν οι περιβαλλοντικά φιλικές εναλλακτικές λύσεις, αν υπάρχουν, και το γενικό επίπεδο του κόστους των διαθέσιμων επιλογών.

Αναζήτηση του σωστού προϊόντος

Ο προγραμματισμός μιας κοινότητας για την αγορά φρακτών και οδικού εξοπλισμού μπορεί να εξετάσει υλικά διαθέσιμα στην αγορά όπως ξύλο από οικολογικά δάση, η διαχείριση των οποίων έχει γίνει κατά τρόπο βιώσιμο, ή συνθετικά υλικά από ανακυκλωμένη πρώτη ύλη.

3.1.4. Συστάσεις σχετικά με συμβάσεις έργου

Στον τομέα των έργων, δίνεται μεγάλη προσοχή σε αυτό που ονομάζεται «αειφόρος κατασκευή». Οι κυβερνήσεις, στο ρόλο τους ως αναθέτουσες αρχές, συχνά συμπράττουν με κατασκευάστριες εταιρείες και αρχιτέκτονες για την ανάπτυξη περιβαλλοντικά φιλικών μεθόδων δόμησης.

Γαλλική δοκιμή για πιο οικολογικές κατοικίες

Η γαλλική κυβέρνηση άρχισε προγράμματα για την εφαρμογή της HQE (haute qualité environnementale — υψηλή οικολογική ποιότητα), μια μέθοδο επίτευξης υψηλής οικολογικής ποιότητας στις οικοδομές, τις εργατικές κατοικίες και τον πολεοδομικό σχεδιασμό. Η μέθοδος αυτή εστιάζεται στο σχεδιασμό κτιρίων που χρησιμοποιούν λιγότερο νερό και ενέργεια και απαιτούν λιγότερη συντήρηση ⁽²⁾.

(2) Πληροφορίες στη διεύθυνση: http://www.logement.equipement.gouv.fr/alaune/dossiers/presse_030102.pdf

Για ορισμένα δημόσια και ιδιωτικά έργα, είναι υποχρεωτική η διεξαγωγή αξιολόγησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων (Environmental Impact Assessment — EIA). Η υποχρέωση αυτή δεν προέρχεται από τις οδηγίες των συμβάσεων, αλλά μπορεί να έχει επίδραση στον καθορισμό του αντικειμένου της

σύμβασης ή στους όρους εκτέλεσης ⁽¹⁾. Η ανάλυση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων παρέχει στις εθνικές αρχές τις σχετικές πληροφορίες οι οποίες τους δίνουν τη δυνατότητα να αποφασίζουν έχοντας πλήρη γνώση για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της απόφασής τους. Στη διαδικασία καθορισμού του αντικειμένου της σύμβασης, η διεξαγωγή μιας αξιολόγησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων μπορεί να οδηγήσει σε μια πιο ισορροπημένη απόφαση.

Κατά τον ίδιο τρόπο, η οδηγία 2002/91/EK για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων ⁽²⁾, η οποία υποχρεώνει τα κράτη μέλη να θέτουν τις ελάχιστες απαιτήσεις για την ενεργειακή απόδοση των νέων κτιρίων και των ήδη υπαρχόντων μεγάλων κτιρίων που υπόκεινται σε μεγάλες ανακαινίσεις, θα επηρεάσει τον καθορισμό του αντικειμένου και των τεχνικών προδιαγραφών της σύμβασης έργων για την κατασκευή ή ανακαίνιση των κτιρίων αυτών.

⁽¹⁾ Η αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων εισήχθη το 1985 με την οδηγία 85/337/ΕΟΚ (ΕΕ L 175 της 5.7.1985, σ. 40), όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 97/11/ΕΚ (ΕΕ L 73 της 14.3.1997, σ. 5).

⁽²⁾ Οδηγία 2002/91/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής της 16ης Δεκεμβρίου 2002 (ΕΕ L 1 της 4.1.2003), που πρέπει να μεταφερθεί στις εθνικές νομοθεσίες έως τις 4 Ιανουαρίου 2006 το αργότερο.

3.1.5. Συστάσεις σχετικά με συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών

Τα περιβαλλοντικά οφέλη οικολογικών συμβάσεων προμηθειών και υπηρεσιών συνοδεύονται από το τελικό αποτέλεσμα: το τελικό προϊόν ή υπηρεσία. Σημαντικό παράγοντα αποτελεί η βελτίωση της γενικής χρήσης της ενέργειας για παράδειγμα από υψηλότερη ενεργειακή απόδοση. Αυτό θα βοηθήσει το περιβάλλον και ταυτόχρονα θα εξοικονομήσει πόρους.

Άλλο θέμα μελέτης είναι η περιβαλλοντική επίπτωση του οικολογικού προϊόντος ή υπηρεσίας στο στάδιο όπου γίνεται η διάθεση των αποβλήτων. Μια ανάλυση της αγοράς μπορεί να αποκαλύψει μεγάλες διαφορές αναφορικά με:

- την **ποσότητα** για απόρριψη,
- τις **επιβλαβείς επιδράσεις** των υλικών και
- την **ποσότητα** των υλικών που μπορούν να **ανακυκλωθούν**.

© Ευρωπαϊκές Κοινότητες

Άλλο σημαντικό χαρακτηριστικό είναι η ανθεκτικότητα του προϊόντος, αν δηλαδή έχει κατασκευαστεί έτσι ώστε να αντέχει. Σε ορισμένες περιπτώσεις φαίνεται πως είναι ιδιαίτερα ελκυστικό να αγοράζεις το φτηνότερο προϊόν, αλλά στην ουσία μπορεί να αποδειχθεί πιο ακριβό μακροπρόθεσμα καθώς και επιζήμιο για το περιβάλλον. Προϊόντα κατώτερης ποιότητας (ανεξάρτητα από τα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά τους) τείνουν να διαρκούν λιγότερο. Αν ένα φτηνότερο προϊόν πρέπει να αντικαθιστάται πιο συχνά από ένα ακριβότερο προϊόν, αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα υψηλότερο κόστος, επιπλέον κατανάλωση ενέργειας και περισσότερα απόβλητα. Γενικότερα, και ειδικότερα όσον αφορά τις συμβάσεις υπηρεσιών, το κύριο περιβαλλοντικό ενδιαφέρον πρέπει να αφορά την εκτέλεση, για να μπορέσετε να επιλέξετε έναν τρόπο εκτέλεσης της σύμβασης που θα καταστρέψει λιγότερο το περιβάλλον, λαμβάνοντας υπόψη τον εξοπλισμό ή τα υλικά που χρησιμοποιούνται.

3.2. Σύνταξη των τεχνικών προδιαγραφών

3.2.1. Τεχνικές προδιαγραφές

Όταν καθορίσετε το αντικείμενο της σύμβασης, πρέπει να το μεταφράσετε σε μετρήσιμες τεχνικές προδιαγραφές που μπορούν να εφαρμοστούν απευθείας σε μια διαδικασία δημοσίων συμβάσεων. Αυτό μοιάζει με τη μετατροπή ενός σκίτσου σε εικόνα. Οι τεχνικές προδιαγραφές έχουν δύο λειτουργίες:

- περιγράφουν τη σύμβαση στην αγορά έτσι ώστε οι εταιρείες να αποφασίσουν αν τους ενδιαφέρει. Έτσι καθορίζουν το επίπεδο του ανταγωνισμού
- παρέχουν μετρήσιμες απαιτήσεις βάσει των οποίων γίνεται η αξιολόγηση των υποψηφίων. Ορίζουν τα ελάχιστα κριτήρια συμμόρφωσης. Αν δεν είναι σαφή και σωστά, αναπόφευκτα θα οδηγήσουν σε ακατάλληλες προσφορές. Οι προσφορές που δεν συμμορφώνονται με τις τεχνικές προδιαγραφές πρέπει να απορρίπτονται.

3.2.2. Προδιαγραφές που βασίζονται στην απόδοση

Οι οδηγίες συμβάσεων 2004/17/EK και 2004/18/EK επιτρέπουν ρητά στις αναθέτουσες αρχές να επιλέγουν μεταξύ προδιαγραφών που βασίζονται σε τεχνικά πρότυπα ή σε απαιτήσεις που βασίζονται στην απόδοση ⁽¹⁾. Μια προσέγγιση που βασίζεται στην απόδοση συνήθως αφήνει περισσότερο χώρο για επινοητικότητα της αγοράς και σε ορισμένες περιπτώσεις θα προκαλέσει την αγορά να αναπτύξει καινοτόμες τεχνικές λύσεις. Αν επιλέξετε αυτή την προσέγγιση, δεν χρειάζεται να περιγράψετε λεπτομερώς τις τεχνικές προδιαγραφές.

⁽¹⁾ Βλέπε άρθρο 23 της οδηγίας 2004/18/EK και άρθρο 34 της οδηγίας 2004/17/EK.

Καθορισμός του τελικού αποτελέσματος, όχι όμως και του τρόπου επίτευξής του

Αν θέλετε τα γραφεία σε ένα κτίριο να έχουν μια συγκεκριμένη σταθερή θερμοκρασία, μπορείτε να το επιτύχετε θέτοντας πολύ λεπτομερείς προδιαγραφές για το κεντρικό σύστημα θέρμανσης. Εναλλακτικά, μπορείτε να δηλώσετε ότι τα γραφεία πρέπει να έχουν μια σταθερή θερμοκρασία 20° Κελσίου και να αφήσετε τους προμηθευτές να βρουν διάφορες επιλογές. Στη συνέχεια οι προμηθευτές μπορούν να διαλέξουν φυσικά συστήματα θέρμανσης και εξαερισμού, αντί για την καύση ορυκτών καυσίμων.

© Ευρωπαϊκή Κοινότητα

Ωστόσο, κατά τον ορισμό των προδιαγραφών που βασίζονται στην απόδοση, πρέπει να είστε ακόμα πιο προσεκτικοί από ό,τι κατά τον ορισμό συμβατικών τεχνικών προδιαγραφών. Καθώς οι διαθέσιμες επιλογές της αγοράς μπορεί να ποικίλλουν σε σημαντικό βαθμό, πρέπει να βεβαιωθείτε ότι οι προδιαγραφές είναι αρκετά σαφείς για να μπορέσετε να κάνετε μια σωστή και δικαιολογημένη αξιολόγηση.

3.2.3. Περιβαλλοντικά τεχνικά πρότυπα

Τα τεχνικά πρότυπα μπορούν να έχουν διάφορες μορφές. Οι μορφές αυτές εκτείνονται από τα πλήρη ευρωπαϊκά πρότυπα (EN) μέσω ευρωπαϊκών τεχνικών εγκρίσεων και διεθνών προτύπων έως τα εθνικά πρότυπα και τις εθνικές τεχνικές προδιαγραφές. Τα πρότυπα είναι χρήσιμα στις προδιαγραφές των δημοσίων συμβάσεων διότι είναι σαφή, χωρίς διακρίσεις και έχουν αναπτυχθεί συναινετικά. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ετοιμάζονται από τον ευρωπαϊκό οργανισμό τυποποίησης: την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τυποποίησης (CEN), την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ηλεκτροτεχνικής Τυποποίησης (Cenelec) ⁽¹⁾ και το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Τυποποίησης και Τηλεπικοινωνιών (ETSI) ⁽²⁾. Η διαδικασία της ευρωπαϊκής τυποποίησης περιλαμβάνει τη συμμετοχή πολλών ενδιαφερομένων μερών, συμπεριλαμβανομένων εθνικών αρχών, περιβαλλοντικών οργανισμών, συνδέσμων καταναλωτών καθώς και της βιομηχανίας. Με τον τρόπο αυτόν υπάρχει ευρεία αποδοχή της τεχνικής λύσης που παρέχει το ευρωπαϊκό πρότυπο.

Ορισμένα τεχνικά πρότυπα περιλαμβάνουν όρους που καλύπτουν τα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά προϊόντων ή υπηρεσιών. Αν οι προδιαγραφές αυτές χρησιμοποιούνται σε δημόσιες συμβάσεις, οι εταιρείες πρέπει να παρέχουν αποδείξεις είτε ότι μπορούν να συμμορφωθούν με τα πρότυπα είτε, σε περίπτωση που δεν ακολουθούν τις ίδιες μεθόδους, ότι πληρούν τα επίπεδα απόδοσης που ορίζουν τα πρότυπα. Εάν δεν μπορούν να δώσουν τις αποδείξεις αυτές, θα πρέπει να απορριφθούν.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορείτε να ορίσετε υψηλότερο επίπεδο περιβαλλοντικής προστασίας από αυτό που καθορίζεται σε ένα πρότυπο, υπό την προϋπόθεση ότι δεν γίνεται διάκριση έναντι πιθανών υποψηφίων.

Οι ευρωπαϊκοί οργανισμοί τυποποίησης προωθούν τις περιβαλλοντικές μελέτες. Για παράδειγμα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τυποποίησης διαθέτει πλέον ένα ειδικό περιβαλλοντικό γραφείο υποστήριξης που δίνει συμβουλές και βοήθεια σε τεχνικές επιτροπές ⁽³⁾.

Η ίδια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει δεσμευτεί να μετατρέψει σε οικολογικά τα τεχνικά πρότυπα. Έχει υιοθετήσει μια ανακοίνωση για την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών διαστάσεων στην ευρωπαϊκή τυποποίηση ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να βρείτε στον δικτυακό τόπο: <http://www.cenorm.be/cenorm/index.htm>

⁽⁴⁾ Ανακοίνωση που υιοθετήθηκε στις 25 Φεβρουαρίου 2004 [COM(2004) 130 τελικό]-περισσότερες πληροφορίες στον δικτυακό τόπο: http://europa.eu.int/comm/environment/standardisation/index_en.htm.

⁽¹⁾ Περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να βρείτε στον δικτυακό τόπο: <http://www.cenelec.org>.

⁽²⁾ Περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να βρείτε στον δικτυακό τόπο: <http://www.etsi.org>

3.2.4. Χρήση παραλλαγών

Είναι δυνατό, ακόμα και μετά τη διεξαγωγή ανάλυσης της αγοράς, να μην είστε σίγουροι αν υπάρχουν εναλλακτικές οικολογικές επιλογές για τα προϊόντα, τις υπηρεσίες ή τα έργα που θέλετε να αγοράσετε, ή μπορεί να εξακολουθείτε να μην είστε σίγουροι για την ποιότητα ή την τιμή τους.

Αν ισχύει αυτό, θα είναι ενδιαφέρον να ζητήσετε από τους πιθανούς υποψηφίους να υποβάλουν οικολογικές εναλλακτικές προτάσεις. Αυτό σημαίνει ότι ορίζετε ένα ελάχιστο σύνολο από τεχνικές προδιαγραφές για το προϊόν που θέλετε να αγοράσετε, το οποίο θα ισχύει τόσο για τη βασική προσφορά όσο και για την οικολογική εναλλακτική πρότασή της. Για την τελευταία, θα προσθέσετε μια περιβαλλοντική διάσταση. Όταν σταλούν οι προσφορές, μπορείτε να τις συγκρίνετε όλες (τις βασικές και τις οικολογικές εναλλακτικές προτάσεις) βάσει του ίδιου συνόλου κριτηρίων ανάθεσης. Έτσι, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τις εναλλακτικές προτάσεις για να υποστηρίξετε το περιβάλλον επιτρέποντας τη σύγκριση μεταξύ τυπικών λύσεων και περιβαλλοντικά φιλικών επιλογών (βάσει των ίδιων τυπικών τεχνικών απαιτήσεων). Οι εταιρείες είναι ελεύθερες να υποβάλλουν προσφορές με βάση την εναλλακτική πρόταση ή την αρχική προσφορά, εκτός εάν η αναθέτουσα αρχή υποδεικνύει κάτι διαφορετικό.

Για να μπορέσετε να δεχτείτε εναλλακτικές προτάσεις σε μια διαδικασία δημοσίων συμβάσεων ⁽¹⁾, πρέπει να δηλώσετε εκ των προτέρων στα έγγραφα των προσφορών:

- ότι οι εναλλακτικές προτάσεις θα γίνουν δεκτές·
- τις ελάχιστες περιβαλλοντικές προδιαγραφές που πρέπει να πληρούν οι εναλλακτικές προτάσεις (π.χ. καλύτερη περιβαλλοντική απόδοση)·
- συγκεκριμένες απαιτήσεις για την παρουσίαση των εναλλακτικών προτάσεων σε προσφορές (όπως η απαίτηση ξεχωριστού φακέλου που θα υποδηλώνει την εναλλακτική πρόταση ή υπόδειξη ότι η εναλλακτική πρόταση μπορεί να υποβληθεί μόνο σε συνδυασμό με βασική προσφορά).

⁽¹⁾ Βλέπε άρθρο 24 της προαναφερόμενης οδηγίας 2004/18/EK και άρθρο 36 της προαναφερόμενης οδηγίας 2004/17/EK

3.3. Οικολογικά σήματα

3.3.1. Γενικά

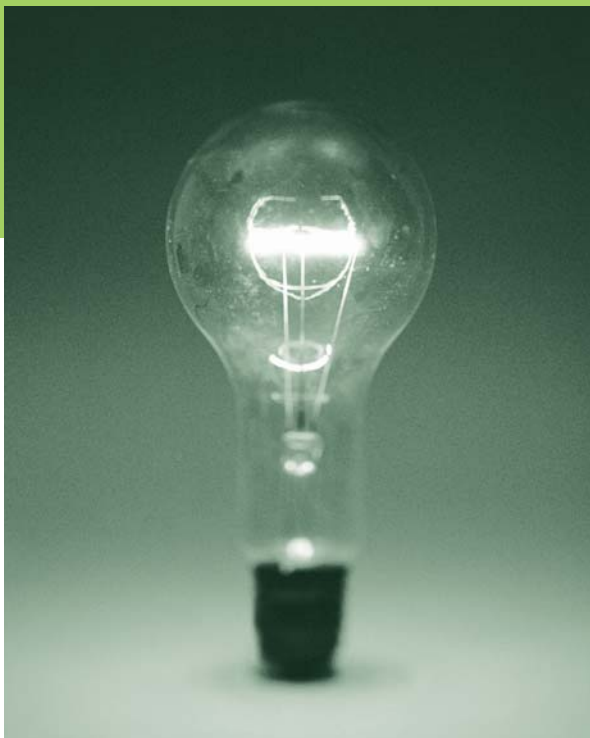
Ένα ευρύ φάσμα από οικολογικά σήματα έχει δημιουργηθεί με σκοπό την κοινοποίηση πληροφοριών για περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις κάποιου προϊόντος ή υπηρεσίας με τυποποιημένο τρόπο, με στόχο τη βοήθεια των καταναλωτών ή άλλων επιχειρήσεων όσον αφορά την επιλογή πιο οικολογικών προϊόντων ή υπηρεσιών.

Τα κριτήρια των οικολογικών σημάτων δεν βασίζονται σε μία παράμετρο, αλλά σε μελέτες που αναλύουν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας σε όλο τον κύκλο ζωής του, την προσέγγιση που ονομάζεται «από την αρχή μέχρι το τέλος», που βασίζεται σε έγκυρες επιστημονικές πληροφορίες. Παρέχει χρήσιμες πληροφορίες για το κόστος ενός προϊόντος, από την εξαγωγή των πρώτων υλών στο στάδιο πριν από την παραγωγή, την παραγωγή και διανομή ως την τελική διάθεση.

Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τις πληροφορίες από τα οικολογικά σήματα με διάφορους τρόπους:

- για να σας βοηθήσουν στον καθορισμό των τεχνικών προδιαγραφών με σκοπό τον προσδιορισμό των χαρακτηριστικών των προμηθειών ή υπηρεσιών που αγοράζετε·
- όταν ελέγχετε τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις αυτές, μπορείτε να δεχτείτε το σήμα ως μέσο απόδειξης της συμμόρφωσης προς τις τεχνικές προδιαγραφές·
- ως αναφορά έναντι της οποίας θα αξιολογήσετε προσφορές στο στάδιο της ανάθεσης (δείτε το παρακάτω παράδειγμα)·
- μπορείτε να χρησιμοποιήσετε διαφορετικού τύπου σήματα για διαφορετικούς σκοπούς. Για παράδειγμα, τα σήματα που επικεντρώνονται σε ένα μόνο ζήτημα μπορεί να είναι χρήσιμα για μια βήμα προς βήμα προσέγγιση.

Ωστόσο, δεν μπορείτε να ζητήσετε από τους υποψηφίους να έχουν εγγραφεί σε κάποιο συγκεκριμένο πρόγραμμα οικολογικού σήματος.

Χρήση οικολογικών σημάτων της ΕΕ για λαμπτήρες

Τα κριτήρια οικολογικών σημάτων της ΕΕ για λαμπτήρες απαιτούν να έχουν μέση διάρκεια ζωής 10 000 ώρες. Όταν αυτό αντικατοπτρίζεται σε μια πρόσκληση υποβολής προσφορών για λαμπτήρες, οι 10 000 ώρες μπορούν να οριστούν ως η τεχνική προδιαγραφή για την ελάχιστη διάρκεια ζωής, ενώ μπορεί να δοθεί επιπλέον βαθμός στα κριτήρια ανάθεσης για κάθε 1 000 ώρες πέρα των 10 000 ωρών.

3.3.2. Νομική καθοδήγηση σχετικά με τον τρόπο χρήσης των οικολογικών σημάτων και των βασικών προδιαγραφών τους στη διαδικασία των συμβάσεων

Οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις 2004/17/ΕΚ και 2004/18/ΕΚ ⁽¹⁾ σας επιτρέπουν ρητά να χρησιμοποιείτε τις βασικές προδιαγραφές των οικολογικών σημάτων όταν καθορίζετε τις απαιτήσεις που βασίζονται στην απόδοση ή τις λειτουργικές περιβαλλοντικές απαιτήσεις, υπό την προϋπόθεση ότι:

- οι προδιαγραφές είναι κατάλληλες για τον προσδιορισμό των χαρακτηριστικών των προμηθειών ή υπηρεσιών που καλύπτονται από τη σύμβαση·
- οι απαιτήσεις για το σήμα βασίζονται σε επιστημονικές πληροφορίες·
- τα οικολογικά σήματα υιοθετούνται με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων μερών, όπως κρατικοί φορείς, καταναλωτές, κατασκευαστές, διανομείς και περιβαλλοντικοί οργανισμοί·

- όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη έχουν δυνατότητα πρόσβασης σε αυτά.

Τα προϊόντα και οι υπηρεσίες εκείνες που φέρουν οικολογικό σήμα θεωρείται ότι πληρούν τις τεχνικές προδιαγραφές. Ωστόσο, δεν επιτρέπεται να τεθούν απαιτήσεις για εταιρείες ώστε να κατέχουν κάποιο οικολογικό σήμα ή να συμμορφώνονται (πλήρως) με κάποιο οικολογικό σήμα. Πρέπει πάντα να δέχεστε και άλλα κατάλληλα αποδεικτικά στοιχεία, όπως μια έκθεση δοκιμής από αναγνωρισμένο φορέα ή έναν τεχνικό φάκελο από τον κατασκευαστή.

3.3.3. Κατηγορίες οικολογικών σημάτων

Δημόσια οικολογικά σήματα πολλαπλών κριτηρίων (τύπος I, ISO 14024)

Πρόκειται για τους πιο κοινούς τύπους σήματος, που χρησιμοποιούνται κατά γενικό κανόνα σε οικολογικές συμβάσεις. Βασίζονται σε ορισμένα κριτήρια αποδοχής/απόρριψης που ορίζει το πρότυπο για το εν λόγω σήμα. Για κάθε ομάδα προϊόντος ή υπηρεσίας που καλύπτεται από το πρόγραμμα ορίζονται διαφορετικές ομάδες κριτηρίων. Τα κριτήρια αυτά συνήθως θα καθορίζουν την περιβαλλοντική απόδοση που πρέπει να πετύχει το προϊόν και μπορούν επίσης να ορίσουν πρότυπα, διασφαλίζοντας το γεγονός ότι το προϊόν είναι κατάλληλο για χρήση.

Ορισμένα ενδιαφέροντα ευρωπαϊκά και εθνικά οικολογικά σήματα

Τα γνωστότερα οικολογικά σήματα πολλαπλών κριτηρίων είναι το ευρωπαϊκό σήμα (το λουλούδι) ⁽²⁾, το σκανδιναβικό σήμα (ο σκανδιναβικός κύκνος) ⁽³⁾ και τα εθνικά σήματα (όπως ο γερμανικός γαλάζιος άγγελος) ⁽⁴⁾. Όλα αυτά τα σήματα είναι προαιρετικά και βασίζονται στον κύκλο ζωής και εμπεριέχουν την πιστοποίηση του προϊόντος από τρίτο μέρος (δηλαδή όχι από τον ίδιο τον παραγωγό). Πληρούν τα υψηλά πρότυπα διαφάνειας και επιστημονικής αυστηρότητας αναφορικά με τον καθορισμό των κριτηρίων και δεν κάνουν διακρίσεις.

⁽²⁾ Περισσότερες πληροφορίες στη διεύθυνση: http://europa.eu.int/comm/environment/ecolabel/index_en.htm

⁽³⁾ Περισσότερες πληροφορίες στη διεύθυνση: <http://www.svanen.nu/Eng/default.asp>

⁽⁴⁾ Περισσότερες πληροφορίες στη διεύθυνση: http://www.blauer-engel.de/englisch/navigation/body_blauer_engel.htm

⁽¹⁾ Βλέπε άρθρο 23 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ και άρθρο 35 της οδηγίας 2004/17/ΕΚ.

© Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Για παράδειγμα, στην περίπτωση του ευρωπαϊκού οικολογικού σήματος τα κριτήρια για όλες τις ομάδες προϊόντων και υπηρεσιών, όπου θεωρηθεί κατάλληλο, μπορούν να ληφθούν αυτούσια από τον δικτυακό τόπο του ευρωπαϊκού οικολογικού σήματος ⁽¹⁾ και να ενσωματωθούν στις τεχνικές προδιαγραφές ή στα κριτήρια ανάθεσης.

Ωστόσο, αυτό δεν συμβαίνει με όλα τα οικολογικά σήματα. Ορισμένα σήματα περιέχουν κριτήρια τα οποία:

- σχετίζονται με την πρακτική γενικής διαχείρισης της εταιρείας που κατασκευάζει το προϊόν ή προσφέρει την υπηρεσία·
- αφορούν θέματα ηθικής ή άλλα παρόμοια θέματα.

Τα κριτήρια αυτά δεν χαρακτηρίζονται ως τεχνικές προδιαγραφές όπως ορίζεται στις οδηγίες των δημοσίων συμβάσεων και επομένως δεν θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν για συμβάσεις που υπόκεινται στις οδηγίες αυτές. Πράγματι, για να ισχύουν τα κριτήρια σε δημόσιες συμβάσεις πρέπει να συνδέονται με το αντικείμενο της σύμβασης.

Δημόσια σήματα που επικεντρώνονται σε ένα μόνο χαρακτηριστικό

Τα σήματα που επικεντρώνονται σε ένα μόνο ζήτημα είναι σήματα που σχετίζονται σε ένα συγκεκριμένο περιβαλλοντικό χαρακτηριστικό όπως η χρήση ενέργειας ή τα επίπεδα εκπομπών. Υπάρχουν δύο

διαφορετικοί τύποι σημάτων που επικεντρώνονται σε ένα μόνο ζήτημα.

Ο πρώτος τύπος βασίζεται σε ένα ή περισσότερα κριτήρια αποδοχής/απόρριψης που συνδέονται με ένα συγκεκριμένο θέμα, π.χ. την ενεργειακή απόδοση. Αν ένα προϊόν πληροί ορισμένα κριτήρια, τότε μπορεί να φέρει το σήμα. Παραδείγματα σημάτων αυτού του τύπου είναι το σήμα βιολογικής παραγωγής της ΕΕ και το σήμα Energy Star για εξοπλισμό γραφείου.

Μια επιτυχία στις ΗΠΑ με το Energy Star

Το 1993 η ομοσπονδιακή κυβέρνηση των ΗΠΑ αποφάσισε να αγοράζει μόνο εξοπλισμό τεχνολογιών πληροφορικής που συμμορφώνεται με το σήμα Energy Star. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση είναι ο μεγαλύτερος αγοραστής υπολογιστών παγκοσμίως και υπολογίζεται ότι η απόφαση αυτή έπαιξε σημαντικό ρόλο στην επακόλουθη κίνηση για συμμόρφωση με τα πρότυπα Energy Star για την πλειοψηφία του εξοπλισμού τεχνολογιών πληροφορικής στην αγορά. Τα περιβαλλοντικά οφέλη από την κίνηση προς το Energy Star από την ομοσπονδιακή διοίκηση έχουν υπολογιστεί στα 200 δισ. kWh ηλεκτρικής ενέργειας που εξοικονομήθηκε από το 1995 και που ισούται με 22 εκατ. τόνους CO₂ ⁽²⁾.

⁽²⁾ Περισσότερες πληροφορίες στη διεύθυνση: <http://www.energystar.gov/>

Ο δεύτερος τύπος σήματος λειτουργεί ταξινομώντας τα προϊόντα και τις υπηρεσίες σύμφωνα με την περιβαλλοντική τους απόδοση σε σχέση με το συγκεκριμένο χαρακτηριστικό. Στα παραδείγματα του δεύτερου τύπου περιλαμβάνονται το σήμα ενέργειας ΕΕ, το οποίο ταξινομεί τον οικιακό εξοπλισμό σύμφωνα με την ενεργειακή του απόδοση, με A* ως το πιο αποδοτικό και με G ως το λιγότερο αποδοτικό.

Τα σήματα που επικεντρώνονται σε ένα μόνο χαρακτηριστικό μπορεί να είναι πολύ χρήσιμα αν ακολουθήσετε μια βήμα προς βήμα προσέγγιση για να πραγματοποιήσετε οικολογικές συμβάσεις, επειδή προβλέπουν σταδιακή βελτίωση. Η χρήση ενεργειακά αποδοτικών προτύπων θα είναι ένα εξαιρετο πρώτο βήμα προς ένα ευρύτερο πρόγραμμα οικολογικών αγορών. Οι διάφορες βαθμίδες σας επιτρέπουν να αποφασίζετε εύκολα πόσο μακριά θέλετε να πάτε.

⁽¹⁾ Περισσότερες πληροφορίες στη διεύθυνση: <http://europa.eu.int/comm/environment/ecolabel/>

Ιδιωτικά σήματα

Εκτός από τα κύρια δημόσια σήματα, υπάρχουν πολλά ιδιωτικά σήματα, η διαχείριση των οποίων γίνεται από ΜΚΟ, βιομηχανικούς ομίλους ή συνδυασμούς από ενδιαφερόμενα μέρη. Σε αυτά περιλαμβάνονται σήματα για σχέδια πιστοποίησης δασοπονίας (βλέπε σημείο 3.4.5), όπως το σχέδιο FSC (Forest Stewardship Council — Συμβούλιο σωστής διαχείρισης των δασών) ⁽¹⁾ ή το PEFC (Πανευρωπαϊκή πιστοποίηση των δασών) ⁽²⁾, σήματα οργανικής παραγωγής όπως το σχέδιο IFOAM ⁽³⁾, ή σήματα πολλαπλών κριτηρίων όπως το σουηδικό σήμα «Bra miljöval» ⁽⁴⁾.

Ανάλογα με τη δυνατότητα πρόσβασης που παρέχουν και τον τρόπο που υιοθετούνται αυτά τα σχήματα

⁽¹⁾ Περισσότερες πληροφορίες στη διεύθυνση: <http://www.fsc.org/fsc>

⁽²⁾ Περισσότερες πληροφορίες στη διεύθυνση: <http://www.pefc.org/internet/html/>

⁽³⁾ Περισσότερες πληροφορίες στη διεύθυνση: <http://www.ifoam.org>

⁽⁴⁾ Περισσότερες πληροφορίες στη διεύθυνση: <http://www.snf.se/bmv/english.cfm>

σήμανσης ενδέχεται να συμμορφώνονται ή να μη συμμορφώνονται με τις κατευθυντήριες οδηγίες για τα κατάλληλα περιβαλλοντικά σήματα για δημόσιες συμβάσεις όπως ορίζονται πιο πάνω.

3.4. Αγορά συγκεκριμένων υλικών και συνυπολογισμός μεθόδων παραγωγής και επεξεργασίας

Το υλικό από το οποίο είναι κατασκευασμένο ένα προϊόν και ο τρόπος κατασκευής του μπορεί να αποτελέσει σημαντικό μέρος των περιβαλλοντικών επιπτώσεών του. Βάσει των οδηγιών 2004/17/EK και 2004/18/EK, οι μέθοδοι παραγωγής μπορούν να συνυπολογιστούν ρητά κατά τον προσδιορισμό των τεχνικών προδιαγραφών ⁽⁵⁾, όμως αυτό είναι δυνατόν να γίνει βάσει των προηγούμενων οδηγιών.

3.4.1. Αγορά συγκεκριμένων υλικών

Ως αναθέτουσα αρχή, έχετε το δικαίωμα να επιμείνετε ώστε το προϊόν που αγοράζετε να είναι κατασκευασμένο από ένα συγκεκριμένο υλικό, υπό την προϋπόθεση ότι δεν παραβιάζει τις αρχές της Συνθήκης περί μη διακριτικής μεταχείρισης και την ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων και υπηρεσιών.

Μπορείτε επίσης να υποδείξετε το εύρος των υλικών που θα προτιμούσατε ή, εναλλακτικά, να ορίσετε ότι κανένα από τα υλικά ή τις χημικές ουσίες δεν πρέπει να είναι επιζήμιο για το περιβάλλον. Μια συνήθης προσέγγιση για την οικολογική σύμβαση προϊόντων καθαρισμού, για παράδειγμα, είναι η αναθέτουσα αρχή να δώσει έναν ενδεικτικό κατάλογο επικίνδυνων ουσιών επιβλαβών για το περιβάλλον ή τη δημόσια υγεία (βάσει αξιολόγησης αντικειμενικού κινδύνου), τα οποία δεν επιθυμεί να υπάρχουν στο προϊόν.

Το δικαίωμα καθορισμού των υλικών ή του περιεχομένου ενός προϊόντος περιλαμβάνει και το δικαίωμα απαίτησης ελάχιστου ποσοστού ανακυκλωμένου ή επαναχρησιμοποίησης του περιεχομένου, όπου αυτό είναι δυνατό.

⁽⁵⁾ Παράρτημα VI της οδηγίας 2004/18/EK και παράρτημα XXI της οδηγίας 2004/17/EK.

© Ευρωπαϊκό Κοινωνικό

Κώδικες οικολογικών συμβάσεων στο Γκέτεμποργκ ⁽¹⁾ και το Λονδίνο ⁽²⁾

Επιλέξτε προϊόντα που επιβαρύνουν το περιβάλλον όσο το δυνατόν λιγότερο, τόσο όταν κατασκευάζονται όσο και όταν χρησιμοποιούνται. Η όλη διαδικασία από την παραγωγή μέσω της κατανάλωσης ως την τελική διάθεση πρέπει να ληφθεί υπόψη.

- Επιλέξτε προϊόντα που δεν είναι βλαβερά για τους καταναλωτές ή τους χρήστες (λαμβάνοντας υπόψη το εργασιακό περιβάλλον των υπαλλήλων).
- Επιλέξτε προϊόντα που είναι βιο-αποικοδομήσιμα ή μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν.
- Επιλέξτε προϊόντα που δεν καταναλώνουν ενέργεια και φυσικούς πόρους άσκοπα, είτε κατά την κατασκευή τους είτε κατά τη χρήση τους.

Ο δήμαρχος του Λονδίνου προώθησε έναν κώδικα οικολογικών συμβάσεων όπου τόσο οι εταιρικοί όσο και οι δημόσιοι αγοραστές έχουν εγγραφεί ώστε να αγοράζουν αγαθά που περιέχουν ανακυκλωμένο υλικό, όπου υπάρχει η δυνατότητα για κάτι τέτοιο.

⁽¹⁾ Περισσότερες πληροφορίες στη διεύθυνση: <http://www3.iclei.org/egpis/egpc-056.html>

⁽²⁾ Περισσότερες πληροφορίες στη διεύθυνση: <http://www.lecf.org.uk/procurement/index.htm>

3.4.2. Μέθοδοι επεξεργασίας και παραγωγής

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, οι οδηγίες 2004/17/ΕΚ, 2004/18/ΕΚ και οι προηγούμενες οδηγίες σας επιτρέπουν να συμπεριλάβετε απαιτήσεις για τις μεθόδους παραγωγής στις προδιαγραφές για οικολογικές συμβάσεις.

Ωστόσο, εφόσον όλες οι τεχνικές προδιαγραφές πρέπει να έχουν κάποια σύνδεση με το αντικείμενο της σύμβασης, μπορείτε να συμπεριλάβετε μόνο τις απαιτήσεις εκείνες που σχετίζονται με την κατασκευή του προϊόντος και συμβάλλουν στα χαρακτηριστικά του, χωρίς να είναι απαραίτητως ορατές.

Μπορείτε για παράδειγμα να ζητήσετε ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (για περισσότερες πληροφορίες ανατρέξτε στην επόμενη παράγραφο), παρόλο που η οικολογική ηλεκτρική ενέργεια δεν είναι διαφορετική από την ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από συμβατικές πηγές και τα φώτα λειτουργούν με τον ίδιο ακριβώς τρόπο. Ωστόσο, η φύση και η αξία του τελικού προϊόντος έχει τροποποιηθεί από τη μέθοδο επεξεργασίας και παραγωγής που χρησιμοποιείται. Για παράδειγμα, η ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από ανανεώσιμη πηγή θα είναι κατ' αρχήν πιο ακριβή αλλά πιο καθαρή από ό,τι η ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από συμβατική πηγή.

Συμπερασματικά, μπορείτε να συμπεριλάβετε όλες τις απαιτήσεις που συνδέονται με το αντικείμενο της σύμβασης. Αντιθέτως, δεν επιτρέπεται να επιβάλετε περιβαλλοντικές απαιτήσεις σε θέματα που δεν σχετίζονται με το υπό αναφορά προϊόν.

Ένα σαφές παράδειγμα μη αποδεκτής απαίτησης μπορεί να είναι, κατά την αγορά επίπλων, η επιμονή ώστε οι κατασκευαστές επίπλων να χρησιμοποιούν ανακυκλωμένο χαρτί στα γραφεία τους.

© Ευρωπαϊκές Κοινότητες

3.4.3. Η περίπτωση της ανανεώσιμης ενέργειας

Η οδηγία 2001/77/EK για την προαγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας δίνει ορισμό για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ⁽¹⁾.

Επειδή η ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας δεν είναι δυνατόν να διακριθεί από την ενέργεια που παράγεται από συμβατικές πηγές, η μέθοδος απόδειξης είναι αποφασιστικής σημασίας για να διασφαλιστεί ότι η δημόσια αρχή αξιοποιεί τα χρήματα κατά τον καλύτερο τρόπο (συμπεριλαμβανομένης της περιβαλλοντικής αξίας). Η οδηγία 2001/77/EK απαιτεί από τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν ότι η προέλευση της ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας μπορεί να είναι εγγυημένη σύμφωνα με αντικειμενικά, διαφανή και χωρίς διακρίσεις κριτήρια το αργότερο στις 27 Οκτωβρίου 2003. Επομένως, τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίσουν ότι θα εκδίδεται εγγύηση προέλευσης για την οικολογική ηλεκτρική ενέργεια, όποτε ζητείται.

⁽¹⁾ Βλέπε ορισμούς στο άρθρο 2 της οδηγίας 2001/77/EK, παράγραφος α): «Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: οι μη ορυκτές ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (αιολική, ηλιακή και γεωθερμική ενέργεια, ενέργεια κυμάτων, παλιρροιακή ενέργεια, υδραυλική ενέργεια, βιομάζα, αέρια εκλυόμενα από χώρους υγειονομικής ταφής, από εγκαταστάσεις βιολογικού καθαρισμού και βιοαέριο)», και παράγραφος γ): «Ηλεκτρική ενέργεια η οποία παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: η ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούν μόνον ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, καθώς και το μέρος της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας σε υβριδικούς σταθμούς οι οποίοι χρησιμοποιούν συμβατικές πηγές ενέργειας...».

© Ευρωπαϊκές Κοινότητες

Αγορά ανανεώσιμης ηλεκτρικής ενέργειας από τις βρετανικές και ολλανδικές τοπικές αρχές

Στις αρχές του 2002, το Πανεπιστήμιο Χάλαμ του Σέφφιλντ στο Ηνωμένο Βασίλειο αποφάσισε να καλύψει το 5 % των αναγκών του για ηλεκτρική ενέργεια με οικολογική ηλεκτρική ενέργεια και κατακύρωσε τη σύμβαση σε κάποιο προμηθευτή οικολογικής ηλεκτρικής ενέργειας. Η αγορά του 5 % της ηλεκτρικής ενέργειας έδωσε τη δυνατότητα στο πανεπιστήμιο να μειώσει τις εκπομπές άνθρακα κατά 1,5 με 2 % περίπου το χρόνο. Περαιτέρω μέτρα ενεργειακής απόδοσης θα αυξήσουν το ποσό αυτό στο 3 %, που είναι ο ετήσιος στόχος του πανεπιστημίου ⁽²⁾.

Όλα σχεδόν τα δημόσια κτίρια και ο φωτισμός των δρόμων στο νοτιοανατολικό Μπραμπάντ των Κάτω Χωρών ηλεκτροδοτούνται από οικολογική ηλεκτρική ενέργεια. Τον Μάρτιο του 2002, 21 δήμοι στην περιοχή συνεργασίας του Αϊντχόφεν υπέγραψαν σύμβαση με έναν προμηθευτή για να λάβουν οικολογική ηλεκτρική ενέργεια για το 75 % της κατανάλωσής τους, που αντιστοιχεί περίπου σε 29 εκατ. kWh. Οι δήμοι συνασπίστηκαν για να πετύχουν καλύτερη τιμή από την επιχείρηση κοινής ωφέλειας. Μαζί με την περιβαλλοντική βελτίωση, η σύμβαση που διαπραγματεύτηκαν προσφέρει εξοικονόμηση κόστους ύψους 620 000 EUR σε σχέση με τις προηγούμενες συμβάσεις.

⁽²⁾ Περισσότερες πληροφορίες στη διεύθυνση: <http://www3.iclei.org/egpis/egpc-059.html>

© Photo Disc

3.4.4. Τρόφιμα από βιολογική καλλιέργεια

Η παραγωγή οργανικών τροφίμων είναι μια εξειδικευμένη διαδικασία.

Για να επιτραπεί η εμπορία ενός τροφίμου ως βιολογικού στην ΕΕ, πρέπει να πληρούνται ορισμένες απαιτήσεις και να έχει γίνει πιστοποίηση από εγκεκριμένο φορέα ελέγχου. Οι απαιτήσεις αυτές καθορίζονται από τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91 της Επιτροπής περί βιολογικής παραγωγής γεωργικών προϊόντων ⁽¹⁾.

Ως αναθέτουσα αρχή, μπορείτε να κάνετε αυστηρότερες τις απαιτήσεις των τεχνικών προδιαγραφών σας από τις απαιτήσεις του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91 της Επιτροπής. Μπορείτε να ζητήσετε όπως μια σύμβαση υπηρεσιών για καντίνα παρέχει ένα ορισμένο ποσοστό βιολογικών τροφίμων ή ορισμένα τρόφιμα να παράγονται με βιολογικό τρόπο.

Τέλος, είναι προφανώς δυνατό για τις δημόσιες αρχές να μειώσουν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις μέσω εποχιακών αγορών, δηλαδή παρέχοντας στις καντίνες τους μόνο τις ποικιλίες εκείνες φρούτων και λαχανικών που είναι στην εποχή τους στη συγκεκριμένη περιοχή και τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

⁽¹⁾ Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91 της Επιτροπής της 24ης Ιουνίου 1991 περί βιολογικής παραγωγής γεωργικών προϊόντων και υποδείξεις που αναφέρονται στα γεωργικά προϊόντα και τρόφιμα (ΕΕ L 198 της 22.7.1991).

Βιολογικά τρόφιμα σε σχολικές καντίνες στην Ιταλία και σε καντίνες νοσοκομείων στη Βιέννη

Υπάρχουν πάνω από 300 παραδείγματα υπηρεσιών βιολογικών σχολικών γευμάτων στην Ιταλία — μερικές από τις οποίες χρησιμοποιούν μόνο βιολογικά φρούτα και λαχανικά, ενώ άλλες προσφέρουν ολόκληρα γεύματα που βασίζονται σε βιολογικά συστατικά κατά 80, 90 ή ακόμα και 100 %. Η πόλη της Φερράρας στη βόρεια Ιταλία έκανε μια οργανωμένη προσέγγιση προς τα βιολογικά προϊόντα. Ξεκίνησαν το 1994 αναθέτοντας μια μελέτη σκοπιμότητας και στη συνέχεια συνέταξαν ένα κατάλογο τροφίμων που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν χωρίς σημαντικά αυξημένα έξοδα. Το 2003, το 50 % των τροφίμων που προσφέρονταν στις δημόσιες καντίνες ήταν βιολογικά, ποσοστό που έφτανε το 80 % για τους παιδικούς σταθμούς ⁽²⁾.

Παρόμοια προσέγγιση υιοθετήθηκε στη Βιέννη, με επίκεντρο τα τρόφιμα εκείνα που ήταν εύκολα διαθέσιμα από βιολογική καλλιέργεια χωρίς προβλήματα προμήθειας. Στα τρόφιμα αυτά περιλαμβάνονται δημητριακά, γαλακτοκομικά προϊόντα, φρούτα και λαχανικά (ανάλογα με την εποχή) και κρέας. Βιολογικά τρόφιμα προσφέρονται σε νοσοκομεία, γηροκομεία, σχολεία και νηπιαγωγεία. Το μερίδιο των βιολογικών προϊόντων διαφέρει ανάλογα με το είδος του ιδρύματος: π.χ. 30 % στα νηπιαγωγεία με πρόγραμμα αύξησης του ποσοστού στο 50 % εντός των δύο επόμενων ετών ⁽³⁾.

⁽²⁾ Περισσότερες πληροφορίες στη διεύθυνση: <http://www.comune.fe.it>

⁽³⁾ Περισσότερες πληροφορίες στη διεύθυνση: <http://www.wien.gv.at/ma22/oekokauf/>

3.4.5. Η περίπτωση της αιεφόρου και νόμιμα υλοτομημένης ξυλείας

Τελευταία ο κόσμος δείχνει σημαντικό ενδιαφέρον και τα μέσα δίνουν ιδιαίτερη προσοχή σε θέματα που αφορούν την ξυλεία ⁽⁴⁾, ιδιαίτερα την ξυλεία από τροπικά δάση και άλλες εναπομείνουσες δασικές εκτάσεις.

⁽⁴⁾ Στην ξυλεία περιλαμβάνεται, για παράδειγμα, στρουγγυλή ξυλεία, ακατέργαστη πρισιτή ξυλεία, στοιχεία ξύλινου κατασκευών και ξύλινα έπιπλα.

Η «αιφόρος» και «νόμιμη» ξυλεία είναι σύνθετες έννοιες και είναι δύσκολο να προσδιοριστούν. Έχει συμφωνηθεί ευρέως ότι η αιφόρος διαχείριση των δασών υποδηλώνει διαχείριση με σκοπό, μεταξύ άλλων, τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, της παραγωγικότητας, της ζωτικότητας και το συνυπολογισμό των κοινωνικών πλευρών όπως η πρόνοια για τους εργαζομένους ή τα συμφέροντα των αυτόχθονων πληθυσμών ή των πληθυσμών που εξαρτώνται από τα δάση. Οι έννοιες «αιφόρος» και «νόμιμη» αναφέρονται επομένως στις κοινωνικές, περιβαλλοντικές καθώς και οικονομικές συνθήκες.

Η πλειοψηφία του εμπορίου ξυλείας στην ΕΕ είναι με χώρες με αποτελεσματική εφαρμογή της δασικής νομοθεσίας. Ωστόσο, η παράνομη υλοτόμηση αποτελεί σοβαρό πρόβλημα σε ορισμένες χώρες και περιοχές από τις οποίες η ΕΕ εισάγει δασικά προϊόντα. Αυτό οδήγησε ορισμένες χώρες και διεθνείς οργανισμούς σε προσπάθειες επίλυσης του προβλήματος της μη αιφόρου και της παράνομης υλοτόμησης με διάφορες ενέργειες, συμπεριλαμβανομένων των δημοσίων συμβάσεων. Πράγματι, επειδή οι δημόσιες αρχές είναι σημαντικοί καταναλωτές προϊόντων που βασίζονται στη ξυλεία, ιδιαίτερα ως προϊόντα δομικών κατασκευών και για έπιπλα, θα μπορούσαν να έχουν σημαντική επίδραση στη μείωση της ζήτησης παράνομα υλοτομημένης ξυλείας.

Κατά τη σύνταξη των τεχνικών προδιαγραφών μπορείτε να προσδιορίσετε τις περιβαλλοντικές απαιτήσεις για την ξυλεία που θα αγοραστεί. Διάφορες κυβερνήσεις, φορείς και οργανισμοί που επιχορηγούνται από το εμπόριο έχουν δημιουργήσει λεπτομερή πρότυπα και προγράμματα πιστοποίησης, με τις τεχνικές προδιαγραφές να έχουν σχεδιαστεί έτσι ώστε να προωθούν την αιφόρο διαχείριση των δασών.

Αυτά τα σχέδια πιστοποίησης των δασών όπως το FSC (Forestry Stewardship Council — Συμβούλιο Σωστής Διαχείρισης των Δασών) ή το PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification Schemes — Πανευρωπαϊκό Συμβούλιο Δασικής Πιστοποίησης), περιλαμβάνουν κριτήρια που αφορούν πλευρές της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας της υλοτομίας. Τα κριτήρια αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν στις τεχνικές προδιαγραφές για να προσδιοριστεί ακριβώς τι σημαίνει αιφόρος ξυλεία για μια περιβαλλοντική άποψη, χωρίς ωστόσο την απαίτηση συμμόρφωσης με οποιοδήποτε συγκεκριμένο σχέδιο πιστοποίησης δασών.

© Εργαστήριο Κοινωνίας

Ορισμένες χρήσιμες τεχνικές προδιαγραφές για την αγορά ξυλείας

Για παράδειγμα, τα παρακάτω κριτήρια μπορούν να χρησιμοποιηθούν στις τεχνικές προδιαγραφές μιας σύμβασης η οποία είναι βιώσιμη από περιβαλλοντικής άποψης:

- Η διαβεβαίωση ότι ο ρυθμός υλοτομίας δεν θα υπερβαίνει τα επίπεδα που μπορούν να διατηρηθούν μόνιμα.
- Χρήση περιβαλλοντικά φιλικών μη χημικών μεθόδων για τον έλεγχο των ζιζανίων και την αποφυγή της χρήσης χημικών ζιζανιοκτόνων.

Όπως συμβαίνει με όλες τις τεχνικές προδιαγραφές, μπορείτε να συμπεριλάβετε μόνο εκείνες τις προδιαγραφές που συνδέονται με το αντικείμενο της σύμβασης. Επομένως δεν μπορείτε να συμπεριλάβετε προδιαγραφές ενός σχεδίου που αφορά, για παράδειγμα, την προστασία των πληθυσμών που εξαρτώνται από τα δάση.

Ωστόσο, έχετε τη δυνατότητα, ως αρχή που πραγματοποιεί αγορές, να δηλώσετε στην ειδοποίηση σύμβασης ή στα έγγραφα προσφορών ότι θα γίνει αποδεκτό ένα σχέδιο πιστοποίησης δασών ως ικανό αποδεικτικό μέσο για τη συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις αυτές. Πρέπει, φυσικά, να δεχτείτε και ισοδύναμα αποδεικτικά μέσα.

Εφόσον τέτοια σχέδια πιστοποίησης δασών συνήθως περιλαμβάνουν και άλλες απαιτήσεις που αφορούν τη νομιμότητα της συγκομιδής της ξυλείας που δεν συνδέεται με την εν λόγω προσφορά, η προώθηση τέτοιων σχημάτων έμμεσα θα αυξήσει τις πιθανότητες για την ξυλεία η συγκομιδή της οποίας γίνεται από νόμιμες πηγές.

Κεφάλαιο 4

Επιλογή προμηθευτών, φορέων παροχής υπηρεσιών ή αναδόχων

Περίληψη

- Είναι δυνατόν να αποκλειστούν εταιρείες η δράση των οποίων είναι αντίθετη προς τις περιβαλλοντικές νομοθεσίες ή κανονισμούς σε περίπτωση που επηρεάζεται η επαγγελματική τους δεοντολογία.
- Στα κριτήρια τεχνικής ικανότητας, η προηγούμενη εμπειρία μιας εταιρείας και τα επαγγελματικά προσόντα του προσωπικού της αποτελούν καλές ευκαιρίες για τη συμπερίληψη οικολογικών παραμέτρων.
- Για να ελέγξετε αν οι υποψήφιοι μπορούν να εκτελέσουν τα μέτρα περιβαλλοντικής διαχείρισης που ορίζει η σύμβαση, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να τους ζητήσουν να αποδείξουν ότι έχουν την τεχνική ικανότητα να το κάνουν.
- Τα συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης, όπως το EMAS, μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως (μη αποκλειστικό) αποδεικτικό μέσο τεχνικής ικανότητας.
- Δεν επιτρέπεται ο ορισμός απαιτήσεων συμμόρφωσης με οποιοδήποτε συγκεκριμένο σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης.

© Ευρωπαϊκές Κοινοτήτες

4.1. Εισαγωγή

Τα κριτήρια επιλογής εστιάζονται στην ικανότητα μιας εταιρείας να εκτελέσει τη σύμβαση για την οποία υποβάλλει προσφορά. Σε αυτό το κεφάλαιο θα δείξουμε τον τρόπο χρήσης του αντικειμένου βάσει των οδηγιών για δημόσιες συμβάσεις για την εφαρμογή περιβαλλοντικά φιλικών κριτηρίων στο στάδιο της επιλογής. Θα δούμε με τη σειρά τις διάφορες κατηγορίες των κριτηρίων επιλογής, δηλαδή τα κριτήρια αποκλεισμού, τα κριτήρια χρηματοοικονομικής ικανότητας και τα κριτήρια τεχνικής ικανότητας. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στον τρόπο με τον οποίο οι υποψήφιοι μπορούν να χρησιμοποιήσουν το κοινοτικό σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου (European Management and Audit Scheme — EMAS).

4.2. Κριτήρια αποκλεισμού

Τα κριτήρια αποκλεισμού αφορούν περιπτώσεις στις οποίες μπορεί να κατατάσσεται μια εταιρεία και οι οποίες συνήθως οδηγούν τις αναθέτουσες αρχές να μη συναλλάσσονται μαζί της ⁽¹⁾.

Οι περιπτώσεις όπου μια αναθέτουσα αρχή **μπορεί** να αποκλείσει έναν υποψήφιο αναφέρονται πλήρως στις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις. Σε ορισμένες ιδιαίτερα σοβαρές εγκληματικές περιπτώσεις, μπορεί να είναι ακόμα και υποχρεωτικός ο αποκλεισμός υποψηφίων ⁽²⁾.

Σχετικά με την επαγγελματική δεοντολογία μιας εταιρείας, δυο διατάξεις στα κριτήρια αποκλεισμού **μπορούν** να χρησιμοποιηθούν για να ληφθεί υπόψη η συμπεριφορά εταιρειών εις βάρος του περιβάλλοντος, δηλαδή όπου ο οικονομικός φορέας έχει καταδικαστεί τελεσίδικα με απόφαση που επηρεάζει την επαγγελματική του δεοντολογία ή έχει αποδειχτεί ένοχος για σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα ⁽³⁾.

⁽¹⁾ Για παράδειγμα, εάν μια εταιρεία:
— βρίσκεται υπό πτώχευση ή εκκαθάριση
— έχει διαπράξει σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα
— δεν έχει καταβάλει φόρους ή τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης.

⁽²⁾ Βλέπε άρθρο 54 της οδηγίας 2004/17/EK και άρθρο 45 της οδηγίας 2004/18/EK.

⁽³⁾ Άρθρο 45 της οδηγίας 2004/18/EK και άρθρα 53 και 54 της οδηγίας 2004/17/EK.

Επομένως, σύμφωνα με τις οδηγίες 2004/17/ΕΚ και 2004/18/ΕΚ περί συμβάσεων θεωρείται ότι, αν η εθνική νομοθεσία περιέχει διατάξεις για το σκοπό αυτόν, περίπτωση μη συμμόρφωσης με την περιβαλλοντική νομοθεσία που υπήρξε αντικείμενο τελικής κρίσης ή απόφασης που έχει ισοδύναμη επίπτωση μπορεί να θεωρηθεί αδίκημα που αφορά την επαγγελματική δεοντολογία του εν λόγω οικονομικού φορέα ή σοβαρό παράπτωμα που επιτρέπει τον αποκλεισμό του εν λόγω μέρους από τη συμμετοχή στο διαγωνισμό για τη σύμβαση.

Αποκλεισμός από προσφορές για επαναλαμβανόμενη παραβίαση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας

Για παράδειγμα, βάσει των οδηγιών 2004/17/ΕΚ και 2004/18/ΕΚ περί δημοσίων συμβάσεων, μια εταιρεία διάθεσης αποβλήτων που έχει παραβεί επανειλημμένα τις περιβαλλοντικές διατάξεις που υπόκεινται στη διοικητική νομοθεσία, με αποτέλεσμα ορισμένα διοικητικά πρόστιμα, μπορεί να αποκλειστεί λόγω σοβαρού επαγγελματικού παραπτώματος.

4.3. Τεχνική ικανότητα

4.3.1. Κριτήρια περιβαλλοντικής τεχνικής ικανότητας γενικά

Οι οδηγίες περί συμβάσεων περιέχουν έναν εκτενή κατάλογο κριτηρίων επιλογής που μπορεί η αναθέτουσα αρχή να ορίσει, με σκοπό τον έλεγχο της τεχνικής ικανότητας των υποψηφίων, να εκτελέσουν τη σύμβαση για την οποία πραγματοποιείται πρόσκληση υποβολής προσφορών⁽¹⁾.

Οι συμβάσεις στις οποίες η περιβαλλοντική τεχνική ικανότητα μπορεί να είναι ιδιαίτερα σχετική περιλαμβάνουν συμβάσεις διαχείρισης αποβλήτων, συμβάσεις για κατασκευές, συντήρηση κτιρίων ή ανακαινίσεις και υπηρεσίες μεταφορών.

Η περιβαλλοντική τεχνική ικανότητα μπορεί να περιλαμβάνει τεχνική ικανότητα όσον αφορά την ελαχιστοποίηση της δημιουργίας αποβλήτων, την αποφυγή διαρροής ουσιών που μολύνουν, τη μείωση του κόστους καυσίμων, την ελαχιστοποίηση της διατάραξης του οικοσυστήματος. Πρακτικά, αφορά ερωτήσεις όπως οι ακόλουθες:

- Η υποψήφια εταιρεία απασχολεί ή έχει πρόσβαση σε τεχνικούς με την απαιτούμενη γνώση και εμπειρία για να χειριστούν τα περιβαλλοντικά ζητήματα της σύμβασης;
- Η υποψήφια εταιρεία κατέχει ή έχει πρόσβαση στον απαραίτητο τεχνικό εξοπλισμό για την προστασία του περιβάλλοντος;

⁽¹⁾ Άρθρο 48 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ και άρθρα 53 και 54 της οδηγίας 2004/17/ΕΚ.

© Ευρωπαϊκές Κοινοτήτες

- Η υποψήφια εταιρεία διαθέτει τα σχετικά ερευνητικά και τεχνικά μέσα που υπάρχουν διαθέσιμα για να καλύψει τις περιβαλλοντικές πτυχές;

Στα κριτήρια που αφορούν την τεχνική ικανότητα, χρήσιμο εργαλείο για την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών κριτηρίων είναι ο φάκελος με τις συμβάσεις που έχουν υλοποιηθεί. Όταν η σύμβαση για την οποία γίνεται πρόσκληση υποβολής προσφορών είναι οικολογική, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το κριτήριο αυτό για να ζητήσετε προηγούμενη εμπειρία των εταιρειών σε τέτοιες συμβάσεις. Κατ' αυτό τον τρόπο πρέπει να διασφαλίζετε τον σαφή ορισμό του τύπου των πληροφοριών που θεωρούνται σχετικές και των αποδεικτικών μέσων που πρέπει να προσκομιστούν.

Διασφάλιση του σεβασμού του περιβάλλοντος από πλευράς κατασκευαστριών εταιρειών

Για παράδειγμα, εάν μια αναθέτουσα αρχή θέλει να διασφαλίσει ότι ένα νέο δημόσιο κτίριο θα χτιστεί με βάση υψηλά επίπεδα σε ό,τι αφορά την περιβαλλοντική του απόδοση, είναι λογικό να ζητήσει από τους υποψήφιους αρχιτέκτονες να παράσχουν αποδείξεις προηγούμενης εμπειρίας στο σχεδιασμό κτιρίων υψηλής περιβαλλοντικής ποιότητας.

Ομοίως, αν μια δημοτική εγκατάσταση πρέπει να κατασκευαστεί σε μια περιβαλλοντικά ευαίσθητη περιοχή, η αναθέτουσα αρχή μπορεί να ζητήσει αποδείξεις ότι ο υποψήφιος έχει προηγούμενη εμπειρία στη διαχείριση έργων κατασκευής υπό τέτοιες συνθήκες.

Σε άλλες περιπτώσεις οι περιβαλλοντικές πτυχές μπορούν να υιοθετηθούν στα **εκπαιδευτικά και επαγγελματικά προσόντα**. Οι ιδιότητες αυτές είναι ιδιαίτερα σημαντικές σε περιπτώσεις συμβάσεων οι περιβαλλοντικοί στόχοι των οποίων μπορούν να πραγματοποιηθούν μόνο μέσω της σωστής εκπαίδευσης του προσωπικού.

Διασφάλιση της επαγγελματικής ικανότητας των συνεργείων απομάκρυνσης αμιάντου

Πολλά κτίρια στην Ευρώπη έχουν ακόμα μόνωση με αμιάντο. Όταν εκτελούνται έργα συντήρησης στα κτίρια αυτά, είναι σημαντικό εξειδικευμένοι ανάδοχοι να αφαιρούν με ασφάλεια τον αμιάντο. Για να δοθούν αποδείξεις ικανότητας, ορισμένα κράτη μέλη διατηρούν προγράμματα αδειοδότησης για αναδόχους που ειδικεύονται σε τέτοιες εργασίες. Είναι σημαντικό να ζητηθεί στα κριτήρια επιλογής οι ανάδοχοι να έχουν την κατάλληλη εμπειρία για τέτοιες εργασίες, όπως αποδεικνύεται από την άδεια που έχει εκδοθεί από την κατάλληλη αρχή ή από κάποια ισοδύναμη μορφή απόδειξης της τεχνικής ικανότητας, για να ελαχιστοποιηθούν οι κίνδυνοι για την υγεία, την ασφάλεια και το περιβάλλον οι οποίοι σχετίζονται με τέτοιες εργασίες.

4.3.2. Συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης

Όλοι οι οργανισμοί (κρατικοί και εταιρείες) που επιθυμούν να βελτιώσουν τη γενική περιβαλλοντική τους απόδοση μπορούν να αποφασίσουν να εφαρμόσουν σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης.

Υπάρχουν δύο κύρια συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης που χρησιμοποιούνται στην ΕΕ. Είναι το σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου (Eco-Management and Audit Scheme — EMAS) ⁽¹⁾, και το ευρωπαϊκό/διεθνές πρότυπο για τα συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης (EN/ISO 14001) ⁽²⁾. Το σύστημα EMAS είναι ανοιχτό σε οργανισμούς που εδράζονται στην ΕΕ ή στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, ενώ το σύστημα ISO είναι ανοιχτό σε οργανισμούς από όλο τον κόσμο. Στην Ευρώπη υπάρχουν περίπου 13 500 τοποθεσίες και οργανισμοί που έχουν πιστοποίηση ISO 14001 και περίπου 4 000 τοποθεσίες και οργανισμοί που έχουν καταχωρηθεί στο EMAS.

Τα συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης είναι εργαλεία που σχετίζονται με τους οργανισμούς και στόχο έχουν τη βελτίωση της γενικής περιβαλλοντικής απόδοσης του οργανισμού που δεσμεύουν. Επιτρέπουν στους οργανισμούς να έχουν μια σαφή εικόνα των περιβαλλοντικών τους επιπτώσεων, τους βοηθούν να στοχεύουν στις επιπτώσεις που είναι σημαντικές και να τις διαχειρίζονται καλά με την έννοια της συνεχούς βελτίωσης της περιβαλλοντικής τους απόδοσης. Σχετικά πεδία για βελτίωση μπορεί να είναι η χρήση φυσικών πόρων, όπως το νερό και η ενέργεια, η εκπαίδευση και η πληροφόρηση των υπαλλήλων, η χρήση μεθόδων παραγωγής φιλικών προς το περιβάλλον, οι οικολογικές αγορές των υλικών γραφείου, η κατασκευή οικολογικών προϊόντων κ.λπ.

⁽¹⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 761/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής της 19ης Μαρτίου 2001 που επιτρέπει την εθελοντική συμμετοχή οργανισμών σε κοινοτικό σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου (EMAS).

⁽²⁾ Ευρωπαϊκό/διεθνές πρότυπο EN/ISO 14001:1996 περί συστημάτων διαχείρισης περιβάλλοντος.

© Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

4.3.3. Η χρήση των συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης στις δημόσιες συμβάσεις

Οι οδηγίες 2004/17/ΕΚ και 2004/18/ΕΚ για τις δημόσιες συμβάσεις επιτρέπουν στις αναθέτουσες αρχές, σε «ενδεδειγμένες περιπτώσεις», να ζητούν από τους υποψηφίους να αποδείξουν την τεχνική τους ικανότητα να πληρούν τις απαιτήσεις που ορίζει η σύμβαση με σκοπό να εφαρμόσουν ορισμένα μέτρα περιβαλλοντικής διαχείρισης για συμβάσεις δημοσίων έργων και υπηρεσιών ⁽³⁾.

Στις «ενδεδειγμένες περιπτώσεις» πρέπει να ληφθούν υπόψη συμβάσεις η εκτέλεση των οποίων θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο το περιβάλλον και επομένως να καταστεί αναγκαία η λήψη μέτρων για την προστασία του περιβάλλοντος κατά τη διάρκεια της εκτέλεσής τους. Φυσικά, τα μέτρα αυτά συνδέονται άμεσα με την εκτέλεση της σύμβασης.

⁽³⁾ Σύμφωνα με το άρθρο 48 παράγραφος 2 στοιχείο στ) της οδηγίας 2004/18/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής περί αυτονομιού των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων δημοσίων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών, «για τις συμβάσεις δημοσίων έργων και υπηρεσιών και μόνο στις ενδεδειγμένες περιπτώσεις, αναφορά των μέτρων περιβαλλοντικής διαχείρισης που μπορεί να εφαρμόζει ο οικονομικός φορέας κατά την εκτέλεση της σύμβασης» μπορεί να χρησιμοποιηθεί από την αναθέτουσα αρχή ως κριτήριο επιλογής.

© Επιφανειακή Κωνσταντίνος

Κατασκευή γέφυρας σε προστατευμένη περιοχή

Παράδειγμα τέτοιων συγκεκριμένων μέτρων περιβαλλοντικής διαχείρισης θα μπορούσε να αποτελέσει μια σύμβαση για κατασκευή γέφυρας σε προστατευμένη περιοχή, γεγονός που απαιτεί τον καθορισμό μιας σειράς από συγκεκριμένα μέτρα περιβαλλοντικής διαχείρισης που στόχο έχουν τη διασφάλιση της αποτελεσματικής προστασίας της χλωρίδας και πανίδας στην περιοχή κατά την κατασκευή της γέφυρας.

Δεν επιτρέπεται να ζητηθεί συμμόρφωση με κριτήρια επιλογής που δεν σχετίζονται με την προς εκτέλεση σύμβαση. Επομένως, τα μέτρα διαχείρισης δεν χρειάζεται να οριστούν τη στιγμή της υποβολής προσφορών για τη σύμβαση, ούτε χρειάζεται να εξακολουθούν να υφίστανται μετά το πέρας της διάρκειας της σύμβασης, καθώς δεν θεωρούνται σχετικά με τη σύμβαση.

Οι οδηγίες 2004/17/EK και 2004/18/EK αναγνωρίζουν ρητά ότι τα πιστοποιητικά EMAS μπορούν να χρησιμοποιηθούν (εάν είναι σχετικά) ως πιθανό αποδεικτικό μέσο για να τεκμηριώσουν οι εταιρείες τις τεχνικές τους ικανότητες σε ό,τι αφορά την εκτέλεση αυτών των μέτρων περιβαλλοντικής διαχείρισης. Βεβαίως, οι αναθέτουσες αρχές θα πρέπει να αναγνωρίζουν επίσης ισοδύναμα πιστοποιητικά που έχουν εκδοθεί από φορείς που συμμορφώνονται με την κοινοτική νομοθεσία ή τα σχετικά ευρωπαϊκά ή διεθνή πρότυπα που αφορούν την πιστοποίηση και βασίζονται σε σχετικά ευρωπαϊκά και διεθνή πρότυπα περιβαλλοντικής διαχείρισης. Θα πρέπει να δεχτούν, επίσης, όλα τα άλλα αποδεικτικά μέσα που παρέχει η εταιρεία με τα οποία μπορεί να αποδείξει την τεχνική της ικανότητα.

Αυτό σημαίνει ότι οι αναθέτουσες αρχές δεν μπορούν να ζητούν από τις εταιρείες να κατέχουν καταχώριση EMAS ή να συμμορφώνονται (πλήρως) με τις απαιτήσεις μιας καταχώρισης EMAS.

Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι η χρήση μιας καταχώρισης EMAS δεν περιορίζεται στην παροχή απόδειξης της τεχνικής ικανότητας για την εκτέλεση των μέτρων περιβαλλοντικής διαχείρισης. Σε περίπτωση που μια αναθέτουσα αρχή ορίσει άλλα περιβαλλοντικά κριτήρια επιλογής όπως αναφέρεται στο σημείο 4.3.1 (για παράδειγμα, απαιτήσεις σχετικά με τεχνικό εξοπλισμό ή εκπαίδευση προσωπικού), η καταχώριση EMAS, αν περιέχει σχετικές πληροφορίες για τις συγκεκριμένες απαιτήσεις, θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και ως αποδεικτικό μέσο.

Κεφάλαιο 5

Ανάθεση σύμβασης

Περίληψη

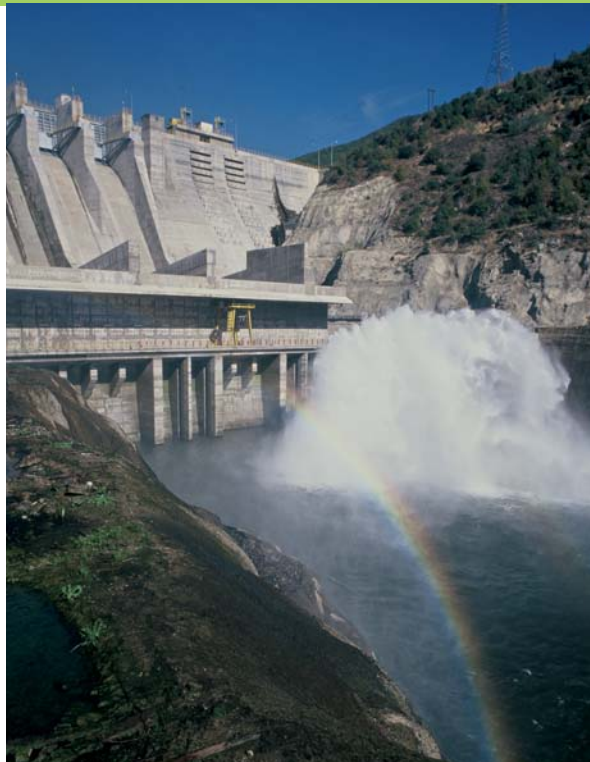
- Είναι δυνατή η εφαρμογή περιβαλλοντικών κριτηρίων ανάθεσης υπό την προϋπόθεση ότι τα κριτήρια αυτά:
 - συνδέονται με το αντικείμενο της σύμβασης
 - δεν παρέχουν απεριόριστη ελευθερία επιλογής στην αναθέτουσα αρχή
 - αναφέρονται ρητώς στην ειδοποίηση σύμβασης και τα έγγραφα υποβολής προσφορών
 - συμμορφώνονται με τις θεμελιώδεις αρχές της νομοθεσίας της ΕΕ.
- Η υιοθέτηση της προσέγγισης «υπολογισμού του κόστους καθ' όλο τον κύκλο ζωής» αποκαλύπτει το πραγματικό κόστος μιας σύμβασης. Η χρήση αυτής της προσέγγισης στην προετοιμασία των κριτηρίων ανάθεσης θα βελτιώσει τόσο την περιβαλλοντική απόδοση όσο και την οικονομική θέση.
- Τα κριτήρια που αφορούν το συνολικό κόστος ιδιοκτησίας και το ελαχιστοποιημένο κόστος καθ' όλο τον κύκλο ζωής (LCC) χρησιμοποιούνται ευρέως σε πολλούς φορείς ιδιωτικών και δημοσίων συμβάσεων. Ως αποτέλεσμα αυτού, υπάρχει διαθέσιμη η ανάλυση LCC και οι κατευθυντήριες οδηγίες οι οποίες μπορούν να διευκολύνουν τη δημιουργία προδιαγραφών για τον καθορισμό των απαιτήσεων στις διαδικασίες υποβολής προσφορών και σύναψης συμβάσεων ⁽¹⁾.

5.1. Γενικοί κανόνες για την ανάθεση σύμβασης

5.1.1. Κριτήρια ανάθεσης

Η ανάθεση της σύμβασης είναι το τελευταίο στάδιο της διαδικασίας συμβάσεων. Στο στάδιο αυτό η αναθέτουσα αρχή αξιολογεί την ποιότητα των προσφορών και συγκρίνει τιμές.

⁽¹⁾ Ορισμένες φορές γίνεται διάκριση μεταξύ «συνολικών δαπανών κύκλου ζωής» (ή «συνολικού κόστους ιδιοκτησίας») και «κόστους καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής», η τελευταία εκ των οποίων είναι συνήθως μια κάπως πιο στενή έννοια η οποία δεν συμπεριλαμβάνει πάντα τέτοιες δαπάνες όπως το κόστος τέλους ζωής και το κόστος απομάκρυνσης των αποβλήτων. Θα είναι απόφαση των αναθετουσών αρχών να εφαρμόζουν την πιο ενδεδειγμένη έννοια ανάλογα με την περίπτωση (βάσει των διαθέσιμων πληροφοριών, για παράδειγμα).

© Fotomark Koutis

Όταν αξιολογείτε την ποιότητα των προσφορών, χρησιμοποιείτε προκαθορισμένα κριτήρια ανάθεσης, που έχουν δημοσιευτεί εκ των προτέρων, για να αποφασίσετε ποια προσφορά είναι η καλύτερη. Βάσει των οδηγιών περί δημοσίων συμβάσεων, έχετε δύο επιλογές: μπορείτε είτε να συγκρίνετε προσφορές βάσει μόνο της χαμηλότερης τιμής ή μπορείτε να επιλέξετε την ανάθεση του συμβολαίου στην «πλέον συμφέρουσα οικονομικά» προσφορά, που υποδηλώνει ότι και άλλα κριτήρια ανάθεσης θα ληφθούν υπόψη, συμπεριλαμβανομένης της τιμής.

Εφόσον το κριτήριο της «πλέον συμφέρουσας οικονομικά προσφοράς» αποτελείται πάντα από δύο ή περισσότερα δευτερεύοντα κριτήρια, αυτά μπορούν να συμπεριλαμβάνουν και περιβαλλοντικά κριτήρια. Πράγματι, ο μη αποκλειστικός κατάλογος των παραδειγμάτων στις οδηγίες, που επιτρέπει στις αναθέτουσες αρχές να προσδιορίζουν την πλέον συμφέρουσα οικονομικά προσφορά, περιλαμβάνει: την ποιότητα, την τιμή, την τεχνική αξία, τα αισθητικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά, τα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά, το κόστος λειτουργίας, την αποδοτικότητα, την εξυπηρέτηση μετά την πώληση και την τεχνική συνδρομή, την ημερομηνία παράδοσης και την περίοδο παράδοσης και αποπεράτωσης.

© Ευρωπαϊκή Κοινότητα

Επειδή η καλύτερη προσφορά θα καθοριστεί βάσει διαφόρων δευτερευόντων κριτηρίων, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε διάφορες τεχνικές για τη σύγκριση και στάθμιση αυτών των κριτηρίων. Στις τεχνικές αυτές περιλαμβάνονται οι συγκρίσεις πινάκων, η σχετική στάθμιση και τα συστήματα bonus/malus. Είναι ευθύνη των αναθετουσών αρχών να ορίζουν και να δημοσιεύουν τα κριτήρια για την ανάθεση της σύμβασης και της σχετικής στάθμισης που δίνεται στο καθένα από τα κριτήρια αυτά έγκαιρα, ώστε οι υποψήφιοι να ενημερωθούν για αυτά κατά την προετοιμασία των προσφορών τους.

Τα διάφορα κριτήρια που θα προσδιορίσουν την πλέον συμφέρουσα οικονομικά προσφορά θα πρέπει να διατυπωθούν με τρόπο ώστε:

- να συνδέονται με το αντικείμενο της σύμβασης που θα αγοραστεί (όπως περιγράφεται στις τεχνικές προδιαγραφές)⁽¹⁾
- να επιτρέπουν την αξιολόγηση των προσφορών βάσει των οικονομικών και ποιοτικών τους κριτηρίων ως σύνολο με σκοπό τον καθορισμό της προσφοράς που προσφέρει την καλύτερη αξιοποίηση των χρημάτων.

Αυτό στην πράξη σημαίνει ότι δεν είναι απαραίτητο για κάθε μεμονωμένο κριτήριο ανάθεσης να δοθεί οικονομικό πλεονέκτημα στην αναθέτουσα αρχή, αλλά συνυπολογιζόμενα (δηλαδή οικονομικό και περιβαλλοντικό) τα κριτήρια ανάθεσης πρέπει να επιτρέπουν τον καθορισμό της καλύτερης αξιοποίησης των χρημάτων.

5.1.2. Σύνδεση των κριτηρίων ανάθεσης με τις τεχνικές προδιαγραφές

Μπορεί να υπάρχει σύνδεσμος μεταξύ των απαιτήσεων στις τεχνικές προδιαγραφές και των κριτηρίων ανάθεσης. Οι τεχνικές προδιαγραφές καθορίζουν το απαιτούμενο επίπεδο απόδοσης που πρέπει να πληρούται. Αλλά ως αναθέτουσα αρχή, μπορείτε να αποφασίσετε να δοθούν επιπλέον μονάδες σε οποιοδήποτε προϊόν/υπηρεσία/έργο που αποδίδει καλύτερα από το ελάχιστο επίπεδο, στο στάδιο της ανάθεσης. Επομένως, πρέπει να υπάρχει δυνατότητα ερμηνείας όλων των τεχνικών προδιαγραφών σε κριτήρια ανάθεσης.

(¹) Βλέπε αιτιολογική σκέψη 46 της οδηγίας 2004/18/EK και αιτιολογική σκέψη 55 της οδηγίας 2004/17/EK.

Επιβράβευση συσκευής καθαρισμού για ενεργειακή απόδοση

Μια αναθέτουσα αρχή επέβαλε στις τεχνικές προδιαγραφές ότι οι συσκευές καθαρισμού δεν πρέπει να χρησιμοποιούν περισσότερο από 3 kW/h ηλεκτρικής ενέργειας. Η αναθέτουσα αρχή μπορεί να επιβραβεύσει τη συσκευή που λειτουργεί καλύτερα, αναφέροντας στα κριτήρια ανάθεσης ότι κατά την αξιολόγηση των προσφορών θα δοθούν επιπλέον βαθμοί στη συσκευή που χρησιμοποιεί λιγότερες kW/h σε σχέση με το ελάχιστο ποσό.

5.2. Χρήση των κριτηρίων ανάθεσης

5.2.1. Γενικές κατευθυντήριες οδηγίες

Οι οδηγίες 2004/17/EK και 2004/18/EK περί συμβάσεων επιτρέπουν ρητά τη συμπερίληψη των περιβαλλοντικών παραμέτρων στα κριτήρια ανάθεσης. Αυτή η νομοθεσία βασίζεται σε νομολογία του Δικαστηρίου. Ο βασικός κανόνας των περιβαλλοντικών κριτηρίων ανάθεσης διατυπώθηκε στην υπόθεση C-513/99 (Concordia Bus) ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση C-513/99.

Η υπόθεση Concordia Bus

Το 1997 η κοινότητα του Ελσίνκι, στη Φινλανδία, αποφάσισε να ζητήσει προσφορές για τις υπηρεσίες συγκοινωνιών με λεωφορεία. Χρησιμοποίησαν κριτήρια ανάθεσης, όπως η συνολική τιμή, η ποιότητα του στόλου των λεωφορείων και η ποιότητα λειτουργίας.

Με βάση ένα από τα κριτήρια ανάθεσης, οι εταιρείες θα μπορούσαν να πάρουν επιπλέον βαθμούς αν μπορούσαν να συμμορφωθούν με ορισμένα επίπεδα εκπομπών και θορύβου. Βάσει αυτών των επιπλέον βαθμών, η σύμβαση ανατέθηκε στην HKL, που είναι η δημοτική εταιρεία συγκοινωνιών.

Η εταιρεία Concordia Bus, ο ανταγωνιστής στον οποίον δεν ανατέθηκε η σύμβαση, εναντιώθηκε στην απόφαση υποστηρίζοντας ότι τα επίπεδα εκπομπών και θορύβου δεν θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως κριτήρια ανάθεσης εφόσον δεν έφεραν κανένα οικονομικό πλεονέκτημα στην αναθέτουσα αρχή.

© European Commission

Σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου για την υπόθεση αυτή, και τις οδηγίες 2004/17/EK και 2004/18/EK που αναφέρονται ρητά στην απόφαση αυτή, στην πρώτη αιτιολογική τους σκέψη, όλα τα κριτήρια ανάθεσης πρέπει να πληρούν τέσσερις προϋποθέσεις.

1. Τα κριτήρια ανάθεσης πρέπει να συνδέονται με το αντικείμενο της σύμβασης

Αυτό είναι ουσιαστικής σημασίας. Διασφαλίζει το γεγονός ότι τα κριτήρια επιλογής συνδέονται με τις ανάγκες της αναθέτουσας αρχής, όπως ορίζεται στο αντικείμενο της σύμβασης.

Η ύπαρξη συνδέσμου στην υπόθεση Concordia Bus

Στην υπόθεση Concordia Bus, το Δικαστήριο θεώρησε ότι τα κριτήρια ανάθεσης που σχετίζονται με το επίπεδο των εκπομπών οξειδίων του αζώτου και το επίπεδο θορύβου των λεωφορείων, που θα χρησιμοποιηθούν για την παροχή της υπηρεσίας μεταφορών, ανταποκρίνονταν στην απαίτηση σύνδεσης με το αντικείμενο της σύμβασης.

Σε μια άλλη απόφαση, στην υπόθεση «Wienstrom» ⁽²⁾, το Δικαστήριο έδωσε περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο ερμηνείας της σύνδεσης με το αντικείμενο της σύμβασης.

⁽²⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση C-448/01.

Η απουσία σύνδεσης στην υπόθεση Wienstrom

Στην υπόθεση αυτή, το Δικαστήριο αποφάσισε ότι σε μια προσφορά για την προμήθεια ενέργειας ένα κριτήριο που συνδέεται μόνο με την ποσότητα της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές πέραν της αναμενόμενης κατανάλωσης της αναθέτουσας αρχής (που αποτελούσε το αντικείμενο της σύμβασης) δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι συνδέεται με το αντικείμενο της σύμβασης ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Πρέπει να σημειωθεί, ωστόσο, ότι το Δικαστήριο αναγνώρισε ταυτόχρονα την πιθανότητα κριτηρίου ανάθεσης που συνδέεται με την ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας που προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές (ως μέρος της ηλεκτρικής ενέργειας που παρέχεται αποτελεσματικά στην αναθέτουσα αρχή). Περαιτέρω, ανέφερε επίσης ότι μια στάθμιση του 45 % που αποδίδεται σε αυτό το κριτήριο δεν θα εμπόδιζε την αναθέτουσα αρχή να πραγματοποιήσει την απαραίτητη πλασματική αξιολόγηση των κριτηρίων ανάθεσης με σκοπό τη διαπίστωση της πλέον συμφέρουσας οικονομικά προσφοράς.

2. Τα κριτήρια ανάθεσης πρέπει να είναι συγκεκριμένα και να ποσοτικοποιούνται αντικειμενικά

Το Δικαστήριο αποφάσισε ότι, βάσει των προηγούμενων αποφάσεών του, τα κριτήρια ανάθεσης δεν πρέπει ποτέ να παρέχουν απεριόριστη ελευθερία επιλογής στις αναθέτουσες αρχές. Πρέπει να περιορίζουν την ελευθερία επιλογής ορίζοντας συγκεκριμένα μετρήσιμα κριτήρια που σχετίζονται με το προϊόν ή, όπως το έθεσε το Δικαστήριο, κριτήρια «επαρκώς εξειδικευμένα που ποσοτικοποιούνται αντικειμενικά».

Η εξειδίκευση και η δυνατότητα μέτρησης των κριτηρίων ανάθεσης στην υπόθεση Concordia Bus

Στην υπόθεση Concordia Bus, πριν από την αξιολόγηση των προσφορών, η κοινότητα του Ελσίνκι είχε καθορίσει και δημοσιεύσει ένα σύστημα για την απονομή επιπλέον βαθμών για ορισμένα επίπεδα θορύβου και εκπομπών ⁽²⁾. Αυτό το σύστημα θεωρήθηκε από το Δικαστήριο ως επαρκώς εξειδικευμένο και μετρήσιμο.

⁽²⁾ Στην υπόθεση αυτή επιπλέον βαθμοί δόθηκαν μεταξύ άλλων για: «τη χρήση λεωφορείων με εκπομπές οξειδίων αζώτου κάτω των 4 g/kWh (+2,5 βαθμοί/λεωφορείο) ή κάτω των 2 g/kWh (+3,5 βαθμοί/λεωφορείο) και με επίπεδα εξωτερικού θορύβου κάτω των 77 dB (+1 βαθμός/λεωφορείο)».

Το Δικαστήριο έδωσε περαιτέρω διευκρινήσεις στην υπόθεση Wienstrom.

Η διαφάνεια και αντικειμενικότητα των κριτηρίων ανάθεσης στην υπόθεση Wienstrom

Στην υπόθεση Wienstrom το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι, για να δοθούν στους υποψηφίους ίσες ευκαιρίες στη διατύπωση των όρων των προσφορών τους, η αναθέτουσα αρχή πρέπει να διατυπώσει τα κριτήρια ανάθεσης με τρόπο ώστε «όλοι οι ευλόγως καλά πληροφορημένοι υποψήφιοι κανονικής επιμέλειας να τα ερμηνεύσουν με τον ίδιο τρόπο» ⁽³⁾. Άλλο στοιχείο της απαραίτητης σαφήνειας και δυνατότητας μέτρησης των κριτηρίων ανάθεσης όπως διατυπώνονται από το Δικαστήριο ήταν ότι η αναθέτουσα αρχή πρέπει να ορίζει κριτήρια έναντι των οποίων οι πληροφορίες που δίνουν οι υποψήφιοι να μπορούν να επαληθευτούν.

⁽³⁾ Σε αυτή την υπόθεση η αναθέτουσα αρχή δεν καθόρισε τη συγκεκριμένη διάρκεια προμήθειας κατά τη διάρκεια της οποίας οι υποψήφιοι έπρεπε να δηλώσουν την ποσότητα που θα μπορούσαν να προμηθεύσουν.

3. Τα κριτήρια ανάθεσης πρέπει να έχουν κοινοποιηθεί προηγουμένως

Σύμφωνα με όλες τις οδηγίες περί συμβάσεων, στις ειδοποιήσεις συμβάσεων θα πρέπει να αναφέρεται αν η αναθέτουσα αρχή θα αναθέσει τη σύμβαση βάσει της «χαμηλότερης τιμής» ή της «πλέον συμφέρουσας οικονομικά προσφοράς». Στην περίπτωση της τελευταίας, τα κριτήρια που θα χρησιμοποιηθούν για την αναγνώριση της πλέον συμφέρουσας οικονομικά προσφοράς θα αναφέρονται στην ειδοποίηση ή, τουλάχιστον σε κάθε περίπτωση, στα έγγραφα προσφορών.

4. Τα κριτήρια ανάθεσης πρέπει να σέβονται το κοινοτικό δίκαιο

Αυτή η τελευταία συνθήκη που προκύπτει από τη συνθήκη ΕΚ και τις αναφερόμενες οδηγίες περί συμβάσεων είναι ότι τα κριτήρια ανάθεσης πρέπει να συμμορφώνονται με όλες τις θεμελιώδεις αρχές του κοινοτικού δικαίου. Το Δικαστήριο ανέφερε ρητώς τη σπουδαιότητα της αρχής μη διακριτικής μεταχείρισης, που αποτελεί τη βάση άλλων αρχών, όπως η ελευθερία παροχής υπηρεσιών και η ελευθερία εξασκήσεως επαγγέλματος.

Η διάκριση μεταξύ εξειδίκευσης και διακριτικής μεταχείρισης στην υπόθεση Concordia Bus

Όσον αφορά το ζήτημα της διακριτικής μεταχείρισης έγινε ρητή αναφορά στην υπόθεση Concordia Bus. Μια από τις ενστάσεις στην υπόθεση Concordia Bus ήταν ότι τα κριτήρια που είχαν οριστεί από την κοινότητα του Ελσίνκι έκαναν διακρίσεις διότι η εταιρεία λεωφορείων που κατείχε η κοινότητα, η HKL, ήταν η μοναδική εταιρεία με οχήματα καύσεως φυσικού αερίου που θα μπορούσε να πληροί αυτά τα επίπεδα εκπομπών. Το Δικαστήριο αποφάσισε ότι το γεγονός ότι ένα από τα κριτήρια ανάθεσης που όρισε η αναθέτουσα αρχή θα μπορούσε να ικανοποιηθεί μόνο από μικρό αριθμό εταιρειών δεν αποτελούσε διάκριση. Επομένως, κατά τον προσδιορισμό πιθανών διακρίσεων, όλα τα δεδομένα της περίπτωσης πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Ένα από τα δεδομένα αυτά σε αυτή την υπόθεση ήταν ότι στον ενάγοντα Concordia Bus ανατέθηκε διαφορετικό αντικείμενο όπου ίσχυε η ίδια απαίτηση για οχήματα καύσεως αερίου.

5.2.2. Χρήση του υπολογισμού του κόστους καθ' όλο τον κύκλο ζωής

Στο στάδιο της ανάθεσης μιας διαδικασίας συμβάσεων η τιμή μιας σύμβασης είναι πάντα ένας από τους πιο ισχυρούς παράγοντες. Με ποιον τρόπο όμως προσδιορίζετε την τιμή;

Όταν αγοράζετε ένα προϊόν, μια υπηρεσία ή ένα έργο, πάντα πληρώνετε μια τιμή. Όμως η τιμή αγοράς είναι απλά ένα από τα στοιχεία κόστους στην όλη διαδικασία προμήθειας, κατοχής και διάθεσης. Για να υπολογίσετε ολόκληρο το κόστος μιας σύμβασης, πρέπει να δείτε όλα τα διαφορετικά στάδια. Αυτό είναι γνωστό ως προσέγγιση «υπολογισμού κόστους καθ' όλο τον κύκλο ζωής». Προϋποθέτει ότι θα συμπεριλάβετε στην απόφαση αγοράς όλες τις δαπάνες που θα προκύψουν κατά τη διάρκεια ζωής του προϊόντος ή της υπηρεσίας.

Ο υπολογισμός του κόστους καθ' όλο τον κύκλο ζωής δεν χρειάζεται να είναι δύσκολος ή να σας απορροφήσει πολύ χρόνο. Παρόλο που υπάρχουν πολλές ειδικές τεχνικές για να κάνετε εξεζητημένους υπολογισμούς κόστους καθ' όλο τον κύκλο ζωής στον ιδιωτικό τομέα, μπορείτε να

© Ευρωπαϊκή Κοινότητα

αρχίσετε με μια απλή σύγκριση των καταφανών και μετρήσιμων δαπανών.

Κόστος καθ' όλο τον κύκλο ζωής: Μια πρόταση από το Ινστιτούτο Αγορών και Προμηθειών στο Ηνωμένο Βασίλειο ⁽²⁾

Το Ινστιτούτο Αγορών και Προμηθειών στο Ηνωμένο Βασίλειο προτείνει ο υπολογισμός του κόστους καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής να περιλαμβάνει:

- αγορά και όλες τις σχετικές δαπάνες (παράδοση, εγκατάσταση, έναρξη λειτουργίας κ.λπ.)·
- λειτουργικά έξοδα, συμπεριλαμβανομένης ηλεκτρικής ενέργειας, ανταλλακτικών και συντήρησης·
- δαπάνες τέλους ζωής όπως η διακοπή λειτουργίας και η αποσυναρμολόγηση.

⁽²⁾ Περισσότερες πληροφορίες στη διεύθυνση: <http://www.cips.org/>

Αυτές οι δαπάνες πρέπει να οριστούν ως παράγοντες στο στάδιο ανάθεσης για να διασφαλιστεί το γεγονός ότι θα ληφθούν υπόψη κατά τον προσδιορισμό της πλέον συμφέρουσας οικονομικά προσφοράς. Αυτό θα σας βοηθήσει να αποκτήσετε ένα προϊόν με καλύτερη περιβαλλοντική απόδοση, επειδή η διαδικασία θα αποκαλύψει δαπάνες για τη χρήση και τη διάθεση πόρων οι οποίες διαφορετικά δεν θα είχαν τύχει της κατάλληλης προσοχής.

© Ευρωπαϊκές Κοινότητες

5.2.3. Τρόπος χρήσης του υπολογισμού κόστους καθ' όλο τον κύκλο ζωής με σκοπό την προώθηση των περιβαλλοντικών παραγόντων

Η πολιτική εξοικονόμησης δαπανών —και ταυτόχρονα προστασίας του περιβάλλοντος— με τη χρήση της προσέγγισης «υπολογισμού κόστους καθ' όλο τον κύκλο ζωής» μπορεί να τεθεί σε πρακτική εφαρμογή με πάρα πολλούς τρόπους. Ο κατάλογος που ακολουθεί παρουσιάζει ορισμένα παραδείγματα.

A. Εξοικονόμηση στη χρήση νερού και ενέργειας

Το ευκολότερο βήμα προς μια σύμβαση αποδοτική και φιλική προς το περιβάλλον είναι με την εξοικονόμηση νερού, ηλεκτρικής ενέργειας και ορυκτών καυσίμων. Το πλεονέκτημα από αυτό είναι ότι αυτές οι εξοικονομήσεις ωφελούν σαφώς τόσο την οικονομική κατάσταση της αναθέτουσας αρχής όσο και το περιβάλλον. Χάρη στην ευκολία υπολογισμού και την ύπαρξη σαφούς οικονομικής πτυχής, οι δαπάνες για νερό και ενέργεια μπορούν να χρησιμοποιηθούν εύκολα ως κριτήρια ανάθεσης σε διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων. Από περιβαλλοντικής άποψης, η σπουδαιότητα της χρήσης νερού και ενέργειας είναι επίσης αδιαφιλονίκητη, ιδιαίτερα για παράδειγμα η επίπτωση της χρήσης καυσίμων σε εκπομπές CO₂ ή στην παραγωγή αποβλήτων.

B. Εξοικονόμηση των δαπανών διάθεσης

Οι δαπάνες διάθεσης ξεχνιούνται εύκολα κατά την προμήθεια κάποιου προϊόντος ή κατά την υποβολή προσφορών για την κατασκευή έργου. Οι δαπάνες

διάθεσης τελικά θα πρέπει να πληρωθούν, παρόλο που ορισμένες φορές χρειάζεται πολύς χρόνος για να υλοποιηθούν. Αν δεν ληφθούν υπόψη οι δαπάνες αυτές κατά την αγορά, υπάρχει περίπτωση να μετατραπεί μια πραγματική ευκαιρία σε δαπανηρή αγορά. Το κόστος διάθεσης μπορεί να ποικίλλει από το κόστος της φυσικής απομάκρυνσης ως τις πληρωμές για ασφαλή διάθεση. Συχνά, η διάθεση διέπεται από πολύ αυστηρούς κανονισμούς.

Έξυπνος σχεδιασμός της φάσης διάθεσης: το παράδειγμα των οικοδομών

Ένας από τους τομείς όπου δημιουργούνται πολλά απόβλητα είναι οι οικοδομές. Η κατεδάφιση παλαιών κτιρίων σημαίνει όχι μόνο απομάκρυνση μεγάλων ποσοτήτων από μπάτσα, αλλά και διαχείριση επικίνδυνων υλικών όπως ο αμιάντος. Έτσι στην πρόσκλησή σας για υποβολή προσφορών θα μπορούσατε να ρωτήσετε τους οικοδόμους πόσα επικίνδυνα απόβλητα αναμένουν να δημιουργηθούν κατά την κατεδάφιση καθώς και το κόστος της απομάκρυνσής τους. Σε ορισμένες περιπτώσεις, π.χ. κατασκευή δρόμων, θα μπορούσαν να υπολογιστούν τα κέρδη από τη χρήση ανακυκλωμένων απορριμμάτων, όπως χρησιμοποιημένης ασφάλτου.

Τα παραδείγματα δείχνουν ότι, αν συμπεριλάβετε στα κριτήρια ανάθεσης την ποσότητα και τη σύνθεση των αποβλήτων, μπορείτε να εξοικονομήσετε χρήματα και να βοηθήσετε το περιβάλλον. Και όταν υπολογιστεί το κατά προσέγγιση κόστος της διάθεσης των αποβλήτων, θα είναι δυνατή η ερμηνεία του περιβαλλοντικού κριτηρίου της μείωσης αποβλήτων σε οικονομικό κριτήριο.

Κεφάλαιο 6

Όροι εκτέλεσης συμβάσεων

Περίληψη

- Οι όροι των συμβάσεων μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να συνυπολογιστούν οι περιβαλλοντικοί παράγοντες στο στάδιο της εκτέλεσης.
- Η αναθέτουσα αρχή μπορεί να προσδιορίσει τον τρόπο που θα γίνει η προμήθεια των αγαθών, ακόμα και τη μέθοδο μεταφοράς.
- Ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να σεβαστεί όλους τους όρους εκτέλεσης της σύμβασης.

Οι όροι εκτέλεσης συμβάσεων χρησιμοποιούνται για να καθορίζουν τον τρόπο που πρέπει να υλοποιηθεί μια σύμβαση. Εκτιμάται ότι οι περιβαλλοντικοί παράγοντες μπορούν να συμπεριληφθούν στους όρους εκτέλεσης των συμβάσεων, υπό την προϋπόθεση ότι έχουν δημοσιευτεί στην ειδοποίηση σύμβασης ή τις προδιαγραφές και συμμορφώνονται με το κοινοτικό δίκαιο ⁽¹⁾.

6.1. Κανόνες που διέπουν τους όρους συμβάσεων

- Οι όροι των συμβάσεων δεν πρέπει να παίζουν ρόλο στον καθορισμό του υποψηφίου που θα αναλάβει τη σύμβαση, γεγονός που σημαίνει ότι οποιοσδήποτε υποψήφιος πρέπει, κατ' αρχήν, να μπορεί να ανταποκριθεί σε αυτούς. Δεν πρέπει να αποτελούν καλυμμένες τεχνικές προδιαγραφές, κριτήρια επιλογής ή ανάθεσης. Ενώ οι υποψήφιοι πρέπει να αποδείξουν ότι οι προσφορές τους πληρούν τις τεχνικές προδιαγραφές, απόδειξη συμμόρφωσης προς τους όρους των συμβάσεων δεν πρέπει να ζητείται κατά τη διαδικασία συμβάσεων. Για παράδειγμα, δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιήσετε όρους συμβάσεων για να ζητήσετε μια συγκεκριμένη διαδικασία παραγωγής (για προμηθευτές) ή προσωπικό με συγκεκριμένη εμπειρία (για υπηρεσίες), εφόσον πρόκειται για όρους που σχετίζονται με την επιλογή του αναδόχου. Οι πλευρές αυτές πρέπει να ελέγχονται εντός του σχετικού σταδίου της διαδικασίας που καθορίζεται στις οδηγίες περί δημοσίων συμβάσεων.
- Παρόλο που οι όροι των συμβάσεων θεωρείται ότι βρίσκονται εκτός της διαδικασίας ανάθεσης των συμβάσεων, πρέπει να ορίζονται με σαφήνεια στην πρόσκληση υποβολής προσφορών.

Πράγματι, οι υποψήφιοι πρέπει να γνωρίζουν όλες τις υποχρεώσεις που καθορίζονται στη σύμβαση και να είναι σε θέση να εκφράζουν το γεγονός αυτό στην τιμή των προσφορών τους.

- Οι όροι συμβάσεων πρέπει να συνδέονται με την εκτέλεση της σύμβασης.
- Οι όροι των συμβάσεων δεν πρέπει να οδηγούν σε διακρίσεις υπέρ των αναδόχων από κάποιο κράτος μέλος.
- Ο ανάδοχος υποχρεούται να τηρήσει όλους τους όρους εκτέλεσης που ορίζονται στα έγγραφα των συμβάσεων, κατά τη διεξαγωγή του έργου που ζητείται ή την προμήθεια των προϊόντων που καλύπτονται από την πρόσκληση υποβολής προσφορών.

Το παράδειγμα του Υπουργείου Περιβάλλοντος του Ηνωμένου Βασιλείου (Defra) — Στο δικό μου κτίριο πρέπει να ακολουθείτε τη δική μου περιβαλλοντική πολιτική!

Οι κατευθυντήριες οδηγίες του Υπουργείου Περιβάλλοντος του Ηνωμένου Βασιλείου (Defra) για τις οικολογικές συμβάσεις ορίζουν ότι όλοι οι εργολάβοι που εργάζονται στο χώρο του πρέπει να ακολουθούν την περιβαλλοντική πολιτική του υπουργείου. Σε αυτό περιλαμβάνονται κανόνες που αφορούν το κάπνισμα, την εναπόθεση αποβλήτων στους κατάλληλους κάδους, τη συμμόρφωση με τους περιορισμούς στάθμευσης, ενώ γενικά πρέπει να ακολουθούνται οι κανόνες για την προστασία του περιβάλλοντος που ισχύουν για το προσωπικό ⁽²⁾.

⁽²⁾ Περισσότερες πληροφορίες στη διεύθυνση: Defra (UK Department for Environment Food and Rural Affairs) (<http://www.defra.gov.uk>).

6.2. Όροι εκτέλεσης συμβάσεων για την προμήθεια έργων ή υπηρεσιών

Ορισμένα παραδείγματα πιθανών όρων εκτέλεσης συμβάσεων για συμβάσεις έργων ή υπηρεσιών:

- **μεταφορά προϊόντων και εργαλείων στο χώρο δραστηριοτήτων:**
 - παράδοση των προϊόντων στο χώρο εργασίας σε συμπυκνωμένη μορφή και στη συνέχεια διάλυσή τους στο χώρο δραστηριοτήτων,
 - χρήση επαναχρησιμοποιούμενων κιβωτίων για τη μεταφορά προϊόντων στο χώρο εργασίας*

⁽¹⁾ Άρθρο 26 της οδηγίας 2004/18/EK και άρθρο 38 της οδηγίας 2004/17/EK.

- **τρόπος εκτέλεσης της υπηρεσίας:**

χρήση δοσομετρητών για να διασφαλιστεί ότι χρησιμοποιούνται οι κατάλληλες ποσότητες καθαριστικών προϊόντων·

- **διάθεση χρησιμοποιημένων προϊόντων ή συσκευασιών από προϊόντα:**

προϊόντα ή συσκευασίες που απομακρύνονται για να χρησιμοποιηθούν ξανά, για ανακύκλωση ή κατάλληλη διάθεση από τον ανάδοχο·

- **εκπαίδευση του προσωπικού του αναδόχου:**

προσωπικό εκπαιδευμένο για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της εργασίας τους και την περιβαλλοντική πολιτική της αρχής στα κτίρια όπου θα εργάζονται.

6.3. Όροι εκτέλεσης συμβάσεων για την προμήθεια αγαθών

Εφόσον η εκτέλεση μιας σύμβασης προμηθειών αποτελείται απλά από την παράδοση των αγαθών, η κύρια ευκαιρία για τη χρήση των περιβαλλοντικών όρων των συμβάσεων είναι να καθοριστεί ο τρόπος παράδοσης των αγαθών. Στους απλούς τρόπους βελτίωσης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της σύμβασης περιλαμβάνονται:

- η παράδοση του προϊόντος στην **κατάλληλη ποσότητα**. Γενικά αυτό σημαίνει παράδοση μεγάλων ποσοτήτων, που θα είναι πιο αποδοτική περιβαλλοντικά αναφορικά με τις επιπτώσεις μεταφοράς ανά προϊόν σε σχέση με την παράδοση μικρότερης ποσότητας πιο συχνά. Ο προσδιορισμός του μέγιστου αριθμού παραδόσεων ανά εβδομάδα ή μήνα είναι άλλος ένας τρόπος επίτευξης του ίδιου αποτελέσματος·
- η απαίτηση τα αγαθά να **παραδίδονται εκτός των ωρών κυκλοφοριακής αιχμής** για να ελαχιστοποιηθεί η συμβολή των παραδόσεων στην κυκλοφοριακή συμφόρηση·
- η απαίτηση ο προμηθευτής να **παίρνει πίσω (και να ανακυκλώνει ή να ξαναχρησιμοποιεί) τη συσκευασία** που συνοδεύει το προϊόν. Αυτό έχει το διπλό πλεονέκτημα της συγκέντρωσης της συσκευασίας πριν να χρησιμοποιηθεί

ξανά ή να ανακυκλωθεί και της ενθάρρυνσης του προμηθευτή να περιορίσει τις περιττές συσκευασίες.

6.4. Οι επιπτώσεις στις μεταφορές

Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τους όρους των συμβάσεων σε ορισμένες περιπτώσεις για να **ορίσετε τη μέθοδο μεταφοράς** που πρέπει να χρησιμοποιηθεί για την παράδοση των αγαθών, αλλά βεβαιωθείτε ότι δεν εμπεριέχει διακρίσεις.

Για μεγάλη σύμβαση ενδεδειγμένο θα ήταν να ζητηθεί η αποστολή των αγαθών να γίνεται αποκλειστικά με σιδηροδρομικό μέσο ή μέσω οδών εσωτερικής ναυσιπλοΐας. Το απλό γεγονός ότι ένας υποψήφιος μπορεί να έχει καλύτερη πρόσβαση στο δίκτυο σιδηροδρόμων ή στο δίκτυο οδών εσωτερικής ναυσιπλοΐας από κάποιον άλλον δεν σημαίνει αυτομάτως ότι γίνεται διάκριση όσον αφορά τον όρο εκτέλεσης της σύμβασης. Αυτό θα ίσχυε εάν, για παράδειγμα, ένας μόνο υποψήφιος θα μπορούσε ουσιαστικά να χρησιμοποιήσει το σιδηροδρομικό δίκτυο ή το δίκτυο οδών εσωτερικής ναυσιπλοΐας. Τότε ο όρος θα έκανε διακρίσεις και στην ουσία θα αποτελούσε συγκεκριμένο κριτήριο αποκλεισμού, εφόσον θα απέκλειε αυτομάτως από τη συμμετοχή όλους τους υποψηφίους που δεν έχουν πρόσβαση στον καθορισμένο τρόπο μεταφοράς. Το ίδιο θα ίσχυε για έναν όρο σύμβασης που θα επέβαλε ρήτρες σε αναδόχους μόνο επί τη βάση της απόστασης που διανύουν για να παραδώσουν τα αγαθά.

© Εργαστήριο Κοινωνίας

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Αγοράστε οικολογικά! — Ένα εγχειρίδιο για τις δημόσιες συμβάσεις για περιβαλλοντικά θέματα

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

2005 — 39 σ. — 21 x 29,7 cm

ISBN 92-894-8991-X

